

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 27. novembril 1971

Nr. 94 (3679)

13. aastakäik

EESTLASED VÖISTLESID HAVANNAS

HAVANNA (EPL) — Kuuba pealinnas Havannas toimusid maailma-meistrivõistlused Gymnastic Modernes, kus viibis ka hulk eestlasi. Eeskätt Kanada esindusrühmas, mis koosnes Evelyn Koopi Kalev-Estienne võimlejatest. Üks-Meremaalt oli kohal oma võistkonna esindajana Emmi Tõkke, kuna Rootsi alnsat irviiduaalesindajat esindas delegaadina gymnastikdirektor Tiina Leesment.

Võistlused toimusid Havanna spordisentrumi amfiteatris, kus igal õhtul võistlust oli jälgimas 20.000-pealine publik.

Võistkonna võistlusel, kus maksis-

All-saade juutidele Venemaal

WASHINGTON (VES) — Alates 12. detsembrist hakkab Ameerika Hiial andma kaks korda nädalas saateid N. Venes elunevatele juutidele.

Saadete alguse tegi ühel juutide koosolekul teatavaks senaator J. Buckley (kons., N.Y.), kes ühtlasi nõudis, et president Nixon Moskvasse sõites peab juutide küsimuse üles võtma.

Kukkus surnuks Kanadas

MONTREAL (EPL) — Mõne aja eesti sai Montrealis surnu kaa-aegne välisestlane Arnold Rumessen, kes chituspiltsil eestlõõlsena tellingutel korraldusi andes komis-tas ja alla kukkus peaga ees as-falttänavale.

Ta toimetati haiglasse, kus konsta-teeriti raskeid pealuumurdeid. Ta tu-li hetkeks meelemärkusele, kuid su-ri juba järgmisel päeval.

Rumessen saabus Kanadasse enne Teist Maailmasõda ja oli Montrealis Eesti Seltsi "Koiti" asutajaid 1933.

● Berkley ülikoolilinn Kalifornias pakus ametlikult varjupaika väe-jooksikutele ja sõjaväeteenistusest kõrvalhoidjatele. Otsus tehti Un-nanõukogus, kus 7 liikmest 6 on äärmiselt põhempooldsed, kes ühtlasi keelasid linna ametnikel, ka poliit-seinikel, kassa aidata väejuoksikute arreteerimisele.

Elev ERN-koosolek esimehe valimisel Kaks kandidaati

Vaantamata rajusele ilmale ja liiklastakistustele oli ERN üldkogu koosolekule pühapäeval 21. nov. kogune-nud arvukamalt üldkogu liikmeid, toetajaliikmeid ja külalisi, kui seda on võidud kogeda mitmete aastate kestel. ERN koosolekusaal ja kõik kõrvalruumid olid täieliselt täis inimesi. Põhjuseks oli elevus esimehe vali-mise ümber. Selle küsimuse ümber olid rühmad läbirääkimisi pidanud juba pikemat aega ja kandidaatidena oli kõne all rida ERN juhtivaid inimesi. Aastakoosolekul seati esimeeste kandidaatideks Tõnis Kint ja Jo-hannes Mikkelsen. Kinnisel hääletusel sai Kint 31 hääli ja Mikkelsen 19 hääli, 1 tühihe hääletusedel. Ri-da üldkogu liikmeid ei hääletanud. Seega on ERN esimeheks kaheks järgneva aastaks Tõnis Kint.

Aastakoosolekut juhatasid Tõnis Kint, Arved Ruuse, Adelaida Lem-berg, Indrek Martinson ja Alur Rei-nans. Protokolilisid Maie Martinson, Madli Kurve ja Gerhard Körb. Lei-naselsakus mäletati lahkunud üldko-gu liikmeid esimeest A. Warma't, A. Asti, J. Aljast, K. Steinmani, A. Peet-si, K. Aidla, M. Kalbust, samuti ees-ti ja balti rahvaste sõpra Birger Ner-mani.

Uute üldkogu liikmetena kinnita-

ti USA-s: Avo ja Viivi Piirisild, Toivo Laanemäe, Arne Kalm, Arne Tõnis Kint ja Salma Kint, Rein Kalus, Jyri Kork, Kanadast: Endel Aruja, Karl Vahtra, Jaan Timusk, Harald Sultson ja Urve Karuks. ERN Statuudi par. 8 punkt. 5 alu-sel arvati ERN üldkogu koosseisu veel ka August Kärsna New Yori-gist, E. V. Saks Montrealist ja Hei-no Valvur San Franciscost, samuti rida teisi, kes juba olid kuulunud

üldkogu koosseisu teiste punktide all. Rootsis valiti üldkogu liikmeiks veel pr. Marta Warma, ja toim. An-dres Küng.

Tõnis Kint oma aastakoosoleku ava-sõnas puudutas olukorda kodumaal ja Eesti rahvusvahelist staatust. Ta üt-les ms.: Kodumaal on toimunud ge-neratsioonide vahetus. Praegusest ak-tiivsest eesti rahvast on enamik ju-ba kommunistliku kasvatusse saanud.

Järg. lhk. 11

Eesti Rahvusnõukogu üldkogu koosseisu juhatusel. Vasakult esimeheks valitud Tõnis Kint, Arved Ruusa, Adelaida Lemberg, Alur Remans, Indrek Martinson, Madli Kurve ja Maie Martinson. (EPL-foto Lepper)

Esindus arutas rahvuskongressi resolutsioonisid

Rootsi Eestlaste Esinduse 29. istungjärg toimus nädalavahetusel. Osa võitis 60 rahvasaadikut. Päevakorras seisis küsimuste arutamine seoses ülemaailmsete Eesti Päevadega ja seal toimuva ülemaailmse eesti rahvus-kongressiga. Selgitava ettekandega esines esimees Leo Karupää. Järgnenud sõnavõttes sõeluti peamiselt üle-maailmse Eesti Kesknõukogu resolutsiooniettepanekute kava, kusjuures esitati erinevaid seisukohti juba shi-asetus kohta. Peamiselt avaldasid sel viisil eriseisukohti ja soove resolutsioonide muutmiseks Liberaalse Erakonna liikmed. Küsimus tuleb lõplikult üles Esinduskogu korralisel istungil märtsis 1972.

Esinduse esimees Leo Karupää üt-les, et ülemaailmsed Eesti Päevad on üritus, mida varem peeti saavutamatuks ühistuseks, on siiski teostumas ja eeltööd jõunud juba lõpp-föõde perioodi. Erakorralist koormust kan-navad selle juures Kanada ja USA eestlaskond, kuid ka teised maad peavad eeltööd võtma vastutustundega ja panusetahlikult et see suureteväte tõelisel kujuneks kõigi eestlaste soove rahuldavaks. Täielik on õnnestu-ine siis, kui tehtud töö lelab tun-nustavat hindamist ka vabadustihka-va eestluse poolt kodumaal, ütles Leo Karupää ja märkis, et sisuliselt on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik globaalne jõudude mobilisatsioon ja koordineerimine. See peab resultee-ruma eesti rahvusliku geeniusse kul-tuuriliseks esitamiseks ja eesti rahva vabadusihka manifestatsiooniks. (Vaa-ta lähemalt lhk 3)

Esinduse istungile järgnes Märt Rava 90-aastase sünnipäeva aktus, kus vana kooli-, sul-ja poliitikameest (vasakul) Rootsi Eestlaste Esinduse poolt lilledega ja auaadressiga õnnitles esimees Leo Karupää ja esinduskogu liikmed Irina Aug ning Ahti Pac. (EPL-foto Lepper)

● President Richard Nixon teatas, et ta kiirendab USA vägede Viet-namist väljatõmbamist, mis praegu toimub 14.200 mehe havalvaks. Detsembris ja jaanuaris tuuakse koju 45 tuhat meest, nii et 1. vee-bruariks jääb Vietnamis ainult veel 120 tuhat ameerika sõdurit.

EPL

27. novembril 1971

TULEPROOV

Raamatukuu avamisel Eesti Kultuurikoondise kirjandusõhtul Stockholmis konstateeris Välimaise Eesti Kirjanike Liidu esimees August Mälik, et eestikeelse raamatu ja ajakirjanduse ilmumine paguluses elaprägu üle kriitiliselt faasi. Ta rõhutas, et eestlased peaksid kõiki oma häid jõude ühiskonnas koondama, et eesti raamat ja eesti ajaleht võiks jätkuvalt ilmuda.

Samale teemale tuli tagasi ka toimetaja Harri Kiisk, lisades juurde veel ühe aspekti: eesti raamat ja ajaleht vabas maailmas on olulised ka kultuurilise arengu okupeeritud kodumaa — see sektor on sundinud okupante avardama sage- li oma poliitikat ka seal ja kui seda enam ei ole, siis on kiied vabad nendeks plaanideks, mis peavad viima eesti rahvusliku kultuuri vastu hävingule. Seega on eesti raamat ja ajaleht vabas maailmas trumbiks võitluses Moskva dikteeriva ülemvõimuga.

Eesti Kirjanike Kooperatiivi bületään "Teated" tõi Valev Uibopuu artikliga "Majandusliku tuleproovi ees" esile kõik need olulised probleemid, mis siin Rootsis just viimase aja majanduslikus olukorras on tekkinud:

"Kõik, kes on jälginud majandusliku olukorra kujunemist üldiselt kui ka rahvusvahelises ulatuses, on teadlikud üheväärse langemise tendentsist ühel maal suuremal, teisel vähemal määral. Rootsis on see eriti markantne ja seetõttu on viimaste aastate jookul paljud, eriti väiksemad ettevõtteid sulgenud oma ukse. Tasuvuse katastroofaalse languse tõttu kirjutatakse riiklikust juurdeandmest kirjanikele, kuid meil pole vahimatki reaalselt alust säästuloota. Seetõttu oleme sunnitud juhtima eesti lugeja tähelepanu olukorra äärmisele tõsisole. Hoolimata hindade tõrkest on trükitööde hinnad sel aastal tõusnud töötasude arvvel juba ca 10 protsenti. Kui aastavahetusele täieikult kaotatakse hindade tõke, on oodata uut hüpet lülespoole. Postitariifide tõus meie tegevusaja jooksul on olnud pead-pööratav: raamatu saatekulud Rootsis ca 300 protsenti, viimaseadele 400 protsenti, tähtismaks 500 protsenti jne. Posti ja transpordikulud on meie tootmisvõimele kerkinud kolmandale kohale... Seisame tõelise majandusliku tuleproovi ees. See pole tekkinud meie kirjanduse elujõu sisemise kahanemise, vaid väliste asjaolude survele."

Valev Uibopuu leiab, et lugejaskonna kahanemine praegusel silmapilgul oleks saatuslikult tähendus- ega — see võrduks meie algupärase ilukirjanduse pideva ilmunise lõpuga, mis looks olukorra, mida eesti rahva vabaduse anastajad ammugi on oodanud. Vastuse peab andma siin eestlaskond vabas maailmas ise, eesti trükisõna lugejaskond.

Nendele vägagi tõsistele sõnadele tuleb muidugi lisada ka perioodilise trükisõna raskused, millest Kultuurikoondise kirjandusõhtul kõneldi. Need on suurtes joontes analoogilised: trüki- ja postikulude pidev tõus, millega ühes kerkivad kõigi teenuste hinnad. Postikulude osas on paradoksaalseks tõsiasiaks kujunenud, et makrude tõstmisega paralleelselt posti teenindus pidevalt on halvenenud, eriti ajalehtede osutatavate teenuste osas — nähtavasti koondamiste ja ratsionaliseerimiste tõttu. Madalkonjunktuur ja

valitsuse sammud kuulutuste kahe- kordseks maksumistamiseks on kogu rootsi ajakirjandusele mõjunud valusa löögina, mida vaevalt leevendab suudab rootsi "teisejärgu-ajakirjandusele" makstav riigitoetus. Eesti ajakirjandus paraku ei saa kusaligt toetust ja kuna ka siin kuulutustekirli eelarves ühe loomuliku teenuse teenimiseks detsember, siis nagu raamatugi puhul, otsustavad ilmuniskisimused ainult lugejad ise ja nende arv.

Aasta eest teatavasti oli näit. Eesti Päevaleht sunnitud tohtu kulude kasvu tõttu üle minema igapäevasele ilmuniskisale kahele korrale nädalas. Eestlaskond, mõistes, et sageli ja korrapäraselt ilmuv oma ajakirjandus on primaarseks eelduseks rahvusgrupi kõigile eluavaldustele, olgu see siis kultuur, seltskonna või kirjakuu, rääkimata poliitilisest tegevusest ja sisemisest mõttevahetusest, näitas oma olukorra mõistmist suurenenud lugejaskonna nõul. Sellegipoolest on veel küllalt neid, kes ütlevad, et neil ei ole aega lugea eesti raamatut ja ajalehte, mispärast nad neid ei telli ega osta, kuigi nendel majanduslikke takistusi ei olevat. Siit jääb mulje, et nad kunagi ei ole mõelnud, et eesti trükisõna olemasolu kindlaimaks garandiks on siiski tellijaskond. Ja tellijaskond võiks olla teadlikkuse puhul märgatavalt suurem. Järelikult oleks trükisõna kindlustamise aktsioonis eelkõige vaja tõsta teadlikkust, et meist kõigist olenevat meie kõigi rahvuslikud huvid. Valev Uibopuu oma kirjutises tõstab esile, et vaatamata kõigele on eestlaste majanduslik olukord praegu parem kui siis kui eesti trükisõna väljand- mine üles ehitati. Ta meenutab tabavalt ka järeelkasvu-momenti:

"Meil on rohkemid noori, kes mitmesugustel põhjustel peasaagu on kaotanud kontakti eesti ühiskonnaga. Pääs nende juurde väljaspoolt on suletud kõigile teistele, välja arvatud nende perekonnaliikmed, vanemad ja omaksed või lähemad sõbrad. Vananemise tõttu loobumispäirile jõudnuil ja kõigil teistegi tuleb nüüd oma järglastele ja nooremalegi selgitada, mis ülesandad neid juba ammu ootavad."

KLA

H. Talvikul NÄITUS Tallinnas

Sirp ja Vasar, okup. Eesti kultuuriministeeriumi ajaleht, teatab, et Tallinnas avati 17. novembril Kadrioru lossis asuvas Kunstimuseumis Hermann Talviku kunstinäitus.

Hermann Talvik, kes elab viimase ajal Rootsis Fünäsdalenis, on Eesti Päevalehe kuulmist mööda ka ise sõitnud selle näituse avamisele.

Punane Rist revideerib

GEN F. — Rahvusvaheline Punane Rist on kutsunud 130 maailma riiki konventsiooni, mille eesmärgiks on revideerida sõjapidamise reegleid.

Nende hulgas on ka äsja Liitunud Rahvaste Organisatsiooni võetud Puna-Hiina.

VÄLISKOMMENTAAR

PUNA-HIINA DEBÜÜT

Puna-Hiina delegatsiooni saabumist Liitunud Rahvaste Organisatsiooni ter- vitasid 55 liikmesriigi esindajad. Ter- vituskõnede pika rea avas Ühendrii- kide peadeleat Bush ütles — nagu paljud kõnelejad pärast teda — et Hiina rahvavabariigi kaasumise ta- gaajärjena peegeldab UNO paremini maailma praegust kuju. Bush mõ- nis, et celnend valdus Hiina esi- damise asjus on olnud kibe, kuid UNO lepi enamuse otsusega ja on valmis "uute hiinlastega" koostööta- ma. Minevik on unustatud, kuigi Ühendriigid tegid kõike võimalikuks, et säilitada Rahvus-Hiina senist esi- dust maailmaorganisatsiooniga. Lühidalt, USA tahab kanda hoolt sõpru- se sivendamiseks eest Hiinaga.

Tervituskõnede järgnevalt võitis sõna punahiinlaste peadeleat ja viimsemistri asetäitja Chiao Kuan- hua, kes vastupidi kõiki ootusi rün- das teravalt suurvõimused Ühendrii- kidega eesotsas. Mõne kahjalõugu said ka venelased, kuid ilma Nõukogude Liit- ni nimepidi mainimata. Chiao Kuan- hua kõne hõlmas praktiliselt kõiki maailmapoliitilisi probleeme. Ta se- letas, et Hiina toetab Lõuna-Vietna- mi ajutise revolutsioonilise valitsuse poolt ettepanud seitsme-punktilist programmi, milles muu seas nõutak- se ameerika relvastatud jõude ko- best lahkimist Indochinast. Kõik ameerika viied peab kohe tagasi tõmma- ma ka Formoosa väina tagant, s. t. Puna-Hiina saarelt. Hiina rahvas olevat nimelt otsustanud Formoosast vabastada ja miski ei võivat seda raskitada.

Edasi kõneles Chiao Kuan-hua olu- korraat Lähis-Idas, hoiatades poliiti- lise lahenduse otsimise eest palestini- laste ja teiste araabia rahvaste selja taga. Holatus sihtis ameeriklastele rohkem kui venelastele, kuid andis mõlematele selgesti mõista, et Peking ei toeta nende katseid sobitada rahu mõnesuguse kompromissiga Egiptuse ja Iisraeli vahel. Lõpuks sai puna- hiinlaste peadeleatid hoobi ka UNO ise, kui kõneleja leidis, et suur- võimudel ei tohiks olla õigust mani- pulerida otsuste tegemisel oma võim- monopoliga, kasutades julgeoleku- nõukogus vetot, nagu nad seda on seni võinud teha. Ühenduses sellega nõudis Chiao Kuan-hua ka UNO ühe

"illegaalse resolutsiooni" tühistamist, nimelt selle tagasivõtmist, millega Hiina mõisteti agressorina hukka Ko- rea sõja ajal.

Washington reageeris punahiinlaste peadeleatide kõnele järgmisel päeval seletusega, et kõne oli pettumuseks kõigile neile, kes soovivad, et UNO edendaks rahu ja edasijõudmist. Valitsemata kõnes polnud midagi uut — sõnastus on hästi tuntud kõigile, kes on kuulnud Hiina rahvavabariigi standardpropagandat. Üllatav on ai- nult see, et olles otsustanud alustada ühistööd maailmaorganisatsiooniga ju- hatati see sisse säärase teooriliste tühihulakudega. Ilma vastastikuse res- pektita ja tõsise tahtega kahandada vastuolusid on vähe väljaveateid, et tasandada rahustat maailmas ja ra- huldada rahvaste taotlusi, nagu ameerika valitsus seda soovib.

Mitmed välisvõimad avaldavad ar- vamat, et Washingtoni terav reaktsi- on Chiao Kuan-hua esikõnele on võimalik tingitud teatud närvilikkuse- st võimaluse puhul, et UNO foorum- nil on oodata konfrontatsiooni Pe- kingi rezhimiga. Paljud tundemü- rid vihjavad nimelt sellele, et prak- tiliselt oleks Puna-Hiinal üsna kerge alustada Ühendriikide ründamist lalal rindel, toetudes UNO täiskogu rõhu- vate enamusel. Sellest lähtub töö- nõõnikult ka Pekingi katse tühistada UNO resolutsiooni, millega Hiina ühenduses Korea sõjaga tunnustati agressoriks. Pekingi meelest oleks muidugi olustarbekohasem, kui nüüd tagantjärele Hiina asemel saaks USA

agressoriks tembeldatud, nagu kom- munistlik propaganda seda nõuab.

Puna-Hiina debüüt maailmaorgani- satsiooni foorumil ei kõnele igatahes president Nixonil kavatsatud reisi ka- suks Pekingi külastamisel tuleva aja- ta algul. Muidugi on kõiges oma- gu veel ütelda sellel, kuidas puna- hiinlaste mõtlevad manöövreid UNO täiskogu ja Julgeolekunõuko- guse, Nixonil on aga vaja silmas pi- dada ka oma sisemaalsi meeleolusi, eriti ametiühingutes, kus preside- ni poliitikat Hiina ja teiste kommuni- like maade suhtes teravalt kritiseeri- takse. Pekingi delegaadid värske esi- kõne annab sellele kriitika kahtle- mata veelgi hoogu.

A.K.

Arvo Mägi Ameerikas

NEW YORK (VES) — Kirjanik Arvo Mägi Stockholmist saabus kir- janduslikule kõnereisile USA-ss. Tema esimene esinemine "Noored meie kirjanuses" toimus 20. nov. Baltimore Eesti Majas.

Edasi läheb Arvo Mägi Chicagosse, kus ta 27. nov. esineb Kesk-Lääne Eesti Noortekoondise päevadel, 29. nov. on ta Toronto Eesti Kultuuri Kogu külaliskaks, 3. detsembril Sche- nectadys ja 4. detsembril New Yorkis, kus ta kõneleb Tartu ülikooli aastapäeva tähistamisel.

Arno Vihalemma näitus suure edu Lõuna-Rootsis

Arno Vihalemma kunstinäitus Ystadis on saanud hea vastuvõtu nii publiku kui ka kriitikutelt poolt. Ju- ba esimestel näituspäevadel leidus paarikümmend ostuhuvilist rootsi kunstisõpra ja väljapaneku lõpu- poole oli müüdnud kaugel üle peote- festest, mille põhiteemaks motiivi- de suhtes on "kaljud".

Ajalehe Ystads Allehanda kunsti- kriitik N.O. märgib, et viimastel aastat- tel on Vihalemm olnud truu hilis- suvine külaline Kullenil ja tsiteeri- des kunstinikku ennast, siis on "kal- jud kannatlikud ja odavad modelid".

Kuid nii lihtne vastus seletus ei ole. Kogu tema kunstiniku-loomuse tagant võib hoomata tugevat loodustunne- tust ja pole mingit kahtlust, et Vi- halemma eriti tugevalt paelub loodu- se staatiline ja igavene iseloom — või kõik see, mida näiliselt purunenud kaljud esindavad. Lisaks sellele töö- tab ta kindlasti kõige paremini piir- tatud motiivistiku surve all — täp- sest nagu kõik teised head kunetnik- kud.

Varem toimunud näitustest teame kuivõrd intensiivselt Vihalemm on töötanud graafikaga mitmesuguses isikupärase tehnikas, värvilõikes jne. Me teame ka seda, et töö kui selline on olnud nii aegavitev kui ka vae- varikas. Kodukohas pole see pälvitu- aräatendit tähelepanu, küll aga Ameerikas, kus nii mitmedki muu- seumid ja raamatukogud on omanda- nud selliseid teoseid.

Käesoleval näitusel võib kümnest värvipulbrikest koosnevast seeriast näha kui äärmiselt täpselt ja korral- likult Vihalemm lahendab oma üles- andeid. Tulemus võibolla näeb liht- ne välja värvis, on tegelikult väga spetsialist ja näha tulemust 5-värv- trükina. Unikaalsed proovitrükid va- helduvate alustrükkidega, värvinü- anssidega ja muuga näitavad kõige paremini, millise täpsusega Viha- lemm töötab. Nimetatud mutatooi- nud väärivad töega spetsialistude- ni.

Piiratud motiivivalikuse kuulub endast mõistetavalt, et detailid ja mul- jed vahetevahel taas kerkivad esle,

kusjuures suuremõõtmeline "Koobas" on just selline teos. Näitusel on see olemas värvilises pulbrikõkes aastast 1954, kuid teos on vahepeal välja are- nenud valguse ja pimeduse peaaegu monumentaalseks sümboliks.

Viimaste aastate kaljud on tundu- valt rohkem ka käägakatsutavad, olles väiksemates formaatides äärmepä- turistlikud. Ent ka nende hulgas esi- neb kalduimist üleloomulikusse — nad otskui libisevad banaalsusest rasketesse ja peaaegu õuduslikkude- se blokkidesse.

Arno Vihalemm pole mingi lihtne maalikunstnik, olguigi et ta on või- meline maalima nii lihtsalt kui ka kerge- sti arusaadavalt, lõpetab rootsi kunstiarvustaja.

USA

EESTI PÄEVALEHT

Eestniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Asu
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutussarvete postigiro 60 58 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 129-
Termin (4 kuud) kr. 45-
Kuu kr. 12-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriers
Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Pinna Studio Stockholmist esitab eeloleval pühapäeval, 28 novembril kirjanik Arvi Moori näidendi "Vana kelli". Huvitava näidendi etendus toimub linna raamatukogu (Stadsbiblioteket) alumnise teatrisaalis alga- sega kl. 15.00.

Teatrietendusele on teretulnud kõik eestlased nii Eskilstunast kui ka ümbruskonnast!

NORRKÖPING

Naiskoori konsert
Pühapäeval, 28. novembril külastab Norrköpingit Göteborgi Eesti Nais- koor Harry Turu juhatusel ja an- nab siin külalis kontserdi Folkets Husi Branting-saalis.
Konsert algab kell 3 p.l.

Leinateateid

Jühvis Eestis, suri 2. novembril August Pärin, sünd. 7. märtsil 1884 Lilastraves.

Concepcion, Ontario provintsis, Ka- nadas, suri 14. novembril Ott Re- mets, sünd 12. mail 1907 Kloostri- vallas.

Leo Karupää kõnelemas Rootsi Eestlaste Esinduse esinduskogule. Laval ülles esinduskogu esimees prof. Hans Kauri (keskel), temast vasakul ja paremal abijuhatajad Kristjan Meikop ja Felix Kello. (EPL-foto Lepper).

Eesti Päevadele kuni 20.000 eestlast — 2.600 tegelast Esindus sõelus resolutsioone

Rootsi Eestlaste Esinduse esimees Leo Karupää oma ettekandes Esinduse esinduskogule, et korraldada arvestatav 1972 a. üldmaailmsel Eesti Päeval publiku hulga 15.000 — 20.000 vahel. Tegelaste arv: ainult valguspeost võtavad osa 1000 lauljat, üle 900 võimleja, 500 rahvatantsijat pluss teised valguspeo raames tegutsevad jne. Kokku seega ca 2600 tegelast. Kuulaja võib osa rahvuskongressist, kuulaja teistest kongressidest, koosolekustest, mitmesugustest erinõupidamisest, erialakokkulektest, näidendite ja teistest kultuurialalistest üritustest jne? Nende tegelaste arv kokku on vähemalt 2400. Seega üldsummas kokku 500 tegelast.

Ma usun, et meie ei tohi unustada ka vabaduse-demonstratsiooni reede õhtul Toronto raekoja ette. Kas ei peaks meie ka sellest osavõtjaid 8 — 10.000 inimest arvestama tegelaskonnas hulka? Paljud võtavad osa paralleelsetest üritustest — kuid kõik see ei vähenda esimest ülemmaailmsel Eesti Päevade Toronto 1972.a. meid globaalselt ühendava ja kõik ühistööle rakendava fakti ainulaadset tähtsust.

Rootsi eestlased on tegelastena kaasa paljudes sektorites. Siit sõidab lauljaid, rahvatantsijaid, esinejaid ja paljude erialade inimesi erinõupidamisest, kokkuleketele jne. Rootsi eestlaste seisukohalt aga moodustab Eesti Päevade kõrgpunktiks päevade raames kokkuvõtte I. Ülemmaailmsel Eesti Rahvuskongress, millest kutsutakse osa võtma kõik rahvuskultuurilised ja rahvuspoliitilised alal tegutsevad eesti organisatsioonid ja isikud.

Kongressi ülesandeks on: väljaseadmisel ja viimistleda meie ühiseid seisukohtade, ning tuleviku sihtide seadmine.

Kongressi töö on plaanistatud nii, et see kulgeks kahe paralleelselt jooksvas pealinis, kultuurilises ja välispoliitilises. Erimaades toimuvatel rahvuskongressi ettevalmistavatel kokkuleketele tuleb seega käsitleda ja arutada võimalikult kõiki rahvuskultuurilisi ja rahvuspoliitilisi teemasid, alul väikesemal kvorumil, edasi suuremal ja korraldada seda ajaliselt nii, et erimaadel vastuvõetud resolutsioonid oleksid ÜEP Rahvuskongressi Toimikonna käes Toronto hiljemalt 30. aprillil 1972.a. Rahvuskongressi toimikond teeb erimaade organisatsioonidele resolutsioonidest esialgse kokkuvõtte ja saadab selle hiljemalt 31. märts 1972.a. kõigi maade keskesindustele ja rahvuskongressi toimikondadele teadmiseks ja omapoolseks läbivõtmiseks.

Rahvuskongressil on ÜEP raames antud oluline tähtsus ja mis võib-olla ei ole ajalehtedes ilmunud kaavadest küllalt väljaajastatud. Nimelt on rahvuskongressi eelkoosolekutele ajad ja ruumid varutud, enne ja pärastlõunat teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval. Rahvuskongressi peakoosolek toimub reedel 14. juulil.

Kuid kas see on kõik rahvuskongressi raames? Pärast rahvuskongressi toimub rongikäik, mis lõpeb Toronto raekoja platsil Vabadusdemonstratsiooniga.

On ringkondi Kanadas, Ühendriikides, Saksamaal ja ka siin Rootsis, nende hulgas ka eesti aukonsul Kanadas I. Heinsoo kes pooldavad rahvusliku apelli mõtet seoses rahvusliku manifestatsiooniaga Toronto raekoja väljaku. Peamõtte selles, et tõmmata Kanada ja maailma tähelepanu Eesti rahva vabaduse küsimustele, ja ütelda sellega — et vaba maailma eesti pagulaste protestihääl ei ole veel väikunud meie kodumaa osas tehtava ühekohtu pärast — nagu seda Moskva soovib ja ettekuulutab. Ütelda välja kogu hinge jõuga — et meie nõuame vabadust eesti rahvale. Ühtlasi kogu sellega demonstreerime oma solidaarsust eesti rahvaga okupeeritud kodumaa.

Nende ringkondade inimeste hulgas on aga veel neid, kes ütlevad, et ka sellest on vähe. Ei ole õige et meie väljatõotatud resolutsioonil kinnitame ainult rahvuskongressi liikmete häälte, tõlgime nad siis maailma kultuurikeskuses ja saadame laiali kõikide riikide riigipeadele, peaministritele, parlamendi esimeestele, kirikjuhtidele, üliõpilistele ja suuremate ajalehtede toimetustele jne.

Vaid et seda tuleb teha tuhandete välismaalaste silmade all rahvuskongressi lühilaul kokkuvõttevaid resolutsioone hääletusele pannes. Ignas Tõrmakilla seda mõtet kaitstes kirjutas: "On väga oluline, et iga eestlane, kes võtab osa Eesti Päevadest, saaks tõsta käe nende resolutsioonide poolt suurel vabadusdemonstratsiooni. Kujutage ainult ette endal: seda ülevat silmapilku, kui tuhanded ja tuhanded kired, noored ja vanad tõusevad, et nõuda vabadust eesti rahvale. Nende minutite jaoks eestlase mõte ja eesti rahva tahe elada vabaduses, kujuneks kümnetuhande käte toetule võimsaks sõnumiks, mis läheb maailma iga nelja tuule suunas, tuletab seal midagi meelde, mis avalikkus ehk juba on unustanud ja äratub uusi mõtteid, esimene ja ainulaadne suur võimalus pöörata maailma poole kommunismi orjuses oleva kannatava kodumaa huvideks."

Esindus raames esitatakse töötulemusel resolutsioonide osas korraldise Esinduse istungjärgule 11. või 12. märtsil 1972. Juhatus on pöördunud rühmade poole, et need esitaks resolutsiooni-ettepanekuid. Algne-terjalina on siin kasutada ülemaa-

lilms Kesknõukogu juhatusel seisukohad, millised olid arutusel Jüri Adila ettekandes Kesknõukogu Euroopabüroos Lüneburgi kongressil 15. okt. Ka Esinduse juhatus on seisukohad tunnistanud vastuvõetavaks.

Kuid üksikute punktide arutelu, nende täiendamine ja uute seisukohtade vastuvõtmine ja lõplik redaktsioon nõuab kindlasti veel palju tööd. Siis edasi meie seisukohtade ühtlustamise katsed teiste Rootsi eestlaskonnas ringkondadega Eesti Päevade Rootsi Komitee Rahvuskongressi toimikonna raames. Kindlasti lepime paljudes punktides kokku, kuid mul on tunne, et teatud küsimused tekitavad raskusi, milliseid meil siis tuleb esitada koostöö teiste ÜEKN-u liikmesriikidega.

Ka teiste maade keskesindustele on Kesknõukogu seisukohad väljasaadatud, kusjuures kaaskirjas on öeldud "et need võiksid olla aluseks resolutsioonidele 1972.a. toimuvatele ÜEP Päevadele". Ühendriikides arutatakse seisukohti ühel suuremal paneelil istungil. Samuti on need arutuse all olnud Kanadas.

L. Karupää tutvustas seeläbi Kesknõukogu ettepanekuid ja ühte mudatusettepanekut. Ta lisas juurde ka mõningaid kommentaare Kanadast, täiendades muu hulgas, et Kanadas ei peeta õigeks resolutsioonide eksilvalituse küsimuse käsitlemist, kuna sellel on nii vähe tähtsust kui poliitilises tegevuses.

Kanadast tulnud teised kommentaarid leiavad üldiselt, et Kesknõukogu resolutsioonide formulatsioonid puuduvad vajalik resolutsioon, mispärast peetakse õigeks punktide ümberredigeerimist. Ühendriikide oma mudatusettepanekuga aga tahtis Seega üldsummas kokku 500 telegu kaks diametraalselt lahku minevat seisukohta põhimõtetelises osas.

Isiikidul pooldan nende resolutsioonide kokkuvõtmist, et meie selgetes, sirastest ja mõjuvates lühilausest suudaksime kogu maailmale edasiandma meie põhimõtteid.

Lõpuks tutvustas kõnelaja Rahvuskongressi kriitikat Rahvuskongressi raamkava ja organisatsioonias.

Võimalik saada igas läänis 3 palgalist eesti noortejuhti

Eesti Komitee abiesimees Heinrich Mark tegi äsja Eesti Komitee juhatusel koosolekul teatavaks, et nüüd on võimalus saada igas läänis 3 palgalist noortejuhti, kusjuures celtlingimuseks riigi poolt on seatud, et kohtadele kandideerijad peavad olema registreeritud vähemalt kuu aega töötuna vastava lääni töövahendusbüroos.

Koosolekul, mille avas esimees A. Reintamm, mälestati surma läbi lahkunud asemeikoggu liiget Konstantin Steinmanni ja esimese töstis esile tema teeneid. Uueks liikmeks kutsutakse asemeikogusse järgmine kandidaat Matti Anniko.

Noortetöö sektoris pikendati noortestruktore Richard Norvelli ja Anu Blunti teenistusvahetorda kuni 30. juunini 1972. a.

Edasi kiideti hääks Rootsi Eestlaste Esinduse poolt esitatud aruanne REE Eesti Rahvaulikooli ja Eesti Komitee Noortetöö poolt ühiselt korraldatud noortetjuhtide kursuse kohta, mis toimus Gimro rahvaulikoolis 2-14 augustini.

Skä-Edeby lennuväljal toimunud eesti noorte lennupäeva kulude katteks määrati 200 krooni. Liberalse Erakonna Lundi osakonnale määrati toetust noortetööks 150 krooni. Otsustati osta skatide Vesikjärve osatäht 500 krooni eest. Eesti Komitee Lõuna-Rootsi osakonnale määrati kirjanduslohtu korraldamise kulude katteks 320 krooni. Stockholm Eesti Lasteaiale toetuseks 1000 krooni.

Haridustöö sektoris otsustati Kooli ja noortetoimikonna ettepanekul kinnitada William Muld eesti gümnaasiumikursuste ja täienduskeskkoolide õppeala rektoriks ja pikendada mag. Herman Rajamaa ülesandeid koolideinspektorina 30 juunini 1972.

Eesti Teaduslikule Seltsile Rootsis otsustati määrata üliõpilaste auhindade auhinna 1972. a. 600 krooni.

Eelkoolialiste laste mängukooli-

de osatähtsus eesti rahvuslikus kasvatusloos on kujunenud järjest suuremaks. Selle tööstori laiendamist ja selleks majanduslike võimaluste hankimist arutati üksikasjalikult ja kaaluti mitmesuguseid konkreetseid ettepanekuid.

Eesti laste huvirahatamiseks eestikeele lugemise vastu kiideti hääks Kooli- ja noortetoimikonna ettepanek, hakata kinkima H. Rajamaa "Eesti aabitsat" eesti lastele Rootsis nende 5- aastaseks saamiseks. Selles küsimuses on jaatava otsuse teinud ka Rootsi-Eesti Opperamaatufond.

Juhatus otsustas veel korraldada Asemike Kogu valimised 1972. a. alguses ja sellega seoses määrati kindlaks järgmised tähtpäevad:

1. Eesti Komitee Asemike Kogu valimised läbi viia ajavahemikul 15. jaanuarist 1972 kuni 29. veebruarini 1972. 2. Kartotek sulgeda 1. jaanuaril 1972. 3. Asemike Kogu liikmete kandidaatide esitamise ajaks määratakse ajavahemik 15. jaanuarist kuni 26. jaanuarini 1972. 4. Esimeseks hääle äraandmise päevaks määratakse 17. veebruar ja viimaseks päevaks 29. veebruar 1972. 5. Valimismaterjal saadetakse liikmetele kätte hiljemalt 9. veebruaril 1972. 6. Valimisõigustel on need Eesti Komitee liikmed, kes on tasunud 1971. a. või vähemalt 1970. a. liikmemaksu ja rahvapensionäri ikka jõudnud liikmed, kes on liikmemaksu tasumiseks vabastatud.

Valimiskomisjon otsustati moodustada järgmises koosseisus: pr. Hilda Poom-Reiman, A. Alep, H. Mark, A. Rossman ja A. Ruusa.

Kontakt Sotsiaalvalitsusega vanade hooldamisküsimusis

Eesti vanade hoolekanne, eriti vanadekodudes olevate vanade koondamine kommuniidilises ühtes vanadekodusse, on küsimuseks, mis on olnud kõne all nii meie keskorganisatsioonide kokkulekudel kui ka ajakirjanduses. K.a. alguses saatis Eesti Komitee juhatus sotsiaalkomisjoni algatusel üleskute meie organisatsioonidele üle maa, juhtides tähelepanu võimalustele ja abinõudele eesti vanade hoolekande paran-damiseks ja paluti andmeid olukorra ja vajaduste kohta kohtadel.

Sotsiaalkomisjon oma viimasel koosolekul 9. novembril vaatas läbi teostatud aktsiooni tulemusi ja leidis, et üleskute peale ei ole kohtadel saadud seda materjali ning ülevaadet, mis oleks vajalik sotsiaalvalitsusele küsimuses ülevaate esitamiseks. Teiselt poolt on aga ilmne, et üksikutele juhtudel on vajadus pensionäride- või vanadekodudesse koondamiseks endiselt väga aktuaalne.

Niisuguste soovide rahuldamiseks, kui need sotsiaalsatustele peaks esitatama isikute poolt, näivad tead-võimalused, seda vähemalt Stokholmi piirkonnas, olevat. Seda silmas pidades tahab sotsiaalkomisjon edaspidi abiks olla isikutele, kes nime-tatud soovidega peakisid Eesti Komitee poole pöörduma, informatsiooni ja tarbe korral kontaktide vahendamisel sotsiaalsatustega.

Eesti Komitee esindajatena käisid J. Mikhelson ja A. Rossman 18. novembril sotsiaalvalitsuses Vana-dehoolekande valitsuses, kus neid võisid vastu valitsuse juhataja koos büroodirektoriga. Ligi tuhat aega kestnud jutujamisel oli me esindajail võimalik selgitada meie seisukohti ja vajadusi eesti vanade hooldamisel ja esitada omapoolseid soovet ja eesti vanad saaks kommuniidilises võimalikult koondatud pensionäride- ja vanadekodud-

des nii, et ei tekiks keeleraskuste puhul isoleeritust.

Sotsiaalvalitsuses osutati eesti vanade olukorda mõistvalt ja anti lootust, et kohapealseid asutusi olukor-rast ja meie vajadustest informeeritakse. Teatavasti on kogu maa jaotatud 13-see sotsiaaldistrikti, mille eesotsas seisavad riiklikud sotsiaalkonsulendid, kes teostavad nõuand-val funktsioone kommuniidilises vanade hoolekande korraldamisel.

Arvesse võttes eesti pensionäride ühinguette väga olulist tähtsust eesti pensionäride huvide eest seismisel, otsustas sotsiaalkomisjon uut-ti juhtida kohalike organisatsioonide tähelepanu eesti pensionäride ühinguette austamise vajadusele kohtadel eestlaste keskustes, kus niisuguste ühinguette austamine peaks olema võimalik ja läbilidvad.

Kohtlemata on siin tekitava te-gurina agituse puuduse kõrval kaasa mõjunud majanduslik külg. Pensionäride ühinguette vajavad tegevuse arendamiseks rahalisi vahendeid, näiteks ruumide üüris, meelelahu-tuste ja ettekannete korraldamiseks, filmideks, väljasõitudeks jne. Sotsiaalkomisjon töstis sellepärast üles ka küsimuse summades hankimise võimaluste selgitamiseks eesti pensionäride ühinguette tegevuse toet-miseks.

Nägemuste-kunsti teemanäitus 1972 Am. Ühendriikides

— Liibi aastatuhandete on inimkond püüdnud ette aimata ja kuulutada tulevikku. Küsimine siis, millises maailmas leiab end inimene ja võib-olla ka eestlane end vile, viiesaja viietuhande aasta pärast? Ettekuulutus edu pandiks on oleviku probleemide ja hädasõitude, pürgimuste ja võitluste tundmine ja lahtimõistamine. Näitus "Nägemus" ei ole piiratud ega eelista ühtegi kunstivoolu seega võib tuleviku kujutelm olla reaalne, poeetiline, sürrealne, abstrakne jne.

On oluline, et loodud kujutlemasest. Zhürli koosseis tehakse avalik- on nähe kunstniku leidlikkust ja osavust rohkem kui juhusekkust.

Sellisel kirjeldab New Yorgi 1972. kultuuripäevade toimivat kunstinäitust korraldajad toimikond, kes osa võitma kutsus kõiki Eesti kunstnikke vaatamata asukohtadele — ka kõik tehnikad ja stiilid on lubatud.

Näitus on avatud Kultuuripäevade jooksul ja avatakse 30. märtsil.

Kunstnikud peavad esitama oma tööd (lubatud on esitada igal esinejal kuni kaheksa tööd, millest laius ei tohi ületada 42 tolli) hiljemalt 15. veebruariks aadressil:

"Nägemus", c/o Elo-Kai Ojamaa, 11 Whittier Ave., Somerset, N.J. 08873, U.S.A. Posti või muul viisi saadetud tööd peavad olema pakitud kasti mida saab tööde tagastamiseks kasutada. Toimikond ei saa kindlustada kunst- töid. Vastuvõtu ja auhindamise Zhürli teeb oma otsuse peale 15. nad veebruaril. Tööd mis ei ole Zhürli poolt vastuvõetud leidnud käsitletakse kunstnik soovide koha-

kusele teatavaks 1. jaan. 1972. a.

Näituse korraldajad püüavad teha kõike, et soodustada müüki (näituse korraldamiskuludeks jääb 15 prots. müüdnud töö hinnast). Osavõtmaks on USA ja Kanada eesti kunstnikele 10, Euroopas ja mujal 2 dollarit.

Kunstitoimikond on hankinud näituse kunstiväljapanekute autasustamiseks ka auhinnad: 1) Kultuuripäevade auhind 125 dollarit, 2) Herman ja Tamara Lahesalu auhind 100 dollarit, 3) Hilda ja Harry Musta auhind 100 dollarit, 4) Kultuuripäevade auhind 75 dollarit ja 5) Herman ja Tamara Lahesalu auhind 50 dollarit.

Näituseks ilmub kataloog, kuhu esinejaid palutakse saata andmed: nimi, sünniaeg ja koht, aadress, kunstiline taust, Osa võetud näitusest aja ja kohaga, saadud auhinnad ja tunnustused, muuseumide ja tähtsamate kogujate ostud, samuti esitatavate tööde nimed, loomisaasta tehnik, suurus tollides ja hind.

Põnev jõulureis muinasjutumägedes

Kas olete kunagi näinud kanapoegeid ja kastetilkade tantsu Kui ei, siis avaneb selleks ainukordne võimalus pühapäeval, 12. detsembril Skanistuli gümnaasiumi aulad, Bohusgatan 24–26, kus algusega kell 14.00 toimub Stockholm Eesti Algkooli traditsiooniline jõulüht. Vaimuliku talituse peab abipraost Konrad Veem ning algkooli õpilased esitavad etekandeid.

Ao Vaks, kelle fantaasia ja tööõnnimise ilmselt ei tunne piire, on kirjutanud uue originaalse teose kooli jõulupeoks. Ta on nimetanud selle "männugus mudilastele ühes vaatuses", mis tuleb esitamisele autori lavastusel ja õpilaste kaastegevusel.

Seekord sünnib tegevus kaugel kõrgmägedes, kus asub imeilmsel muinasjutuline raudteejaam. Tükk kannab pealkirja "Viimane rong Ti-di Tutelaast", sest tal on tulemas ja enne kevadet ei lähe sellest jaamast ühtki rongi. Mitmesugustel toredatel reisirajal on aga vaja jõuda alla orgu. Mõned tahavad minna jõululaadale, ühel on asja hambarausti juurde ning leitud mudik põhjusi reismiseks. Rongi oodates sünnib mitmesugune tegevus värviküllaste reisirajate hulgas, kaasa arvatud ka kanapoegeid ja kastetilkade tantsud.

Kuid lumetormid on lähemas, ohukord läheb õige dramaatiliseks ja põnevaks, kuni asjaosalised leiavad lahenduse — nad sõidavad rongi ase-

mel minema raudteejaamaga! Võib olla kindel, et noorel teatripublikul on palju imesid näha ja vaadata ning et näiteksikonna vilgas tegevus soodendab ka vanemate südameid.

Loomulikult tuleb ka jõuluvana, kes annab edasi kooli kaudu tellitud pakke, mille hind kr. 5.— Neid saab tellida kooli kanteleist, Brunnsgatan 11, tel. 10 64 26 või kooli õpilaste kaudu kuni 8. detsembrini. Pääsme hind jõulupeole on täiskasvanuline kr. 10, oppiväikele noortele kr. 2, eelkoolilastele lastele tasuta.

Kuid veel üks tähtis asi. Stockholm Eesti Algkooli Sõprade Selts ja lastevanemate komitee soovivad jõulupeole on täiskasvanuline kr. 10, Eesti Algkool. Tasudes teose hinna kr. 25.— postigrole nr 45 56 18, Föreningen Estniska Folkskolans Vänner, Box 633, 126 06 Hagersten 6, märkides talongile "Koguteose tellimine", saadetakse see pildi- ja sisurikas raamat postikuludeta kätte. Koguteost saab osta ka kooli kanteleist.

Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 15 67 70-0
(Eesti Päevaleht Förlags AB
Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eeskilutuna-Kirvirel tellimispostgirot ega vanu sissemaksukaarte sellele postigrole, kuna Eesti Pä-

valeht on kogu tellimisasjaajamise üle võtnud. Tellijatele tulevad edasist sissemaksukaardid, nüüd aga juba uuele postigrole.

Põgenesid vanglast helikopteril

CARACAS — Möödunud augustis lendas 39-aastane Carlos Contreras Castro Mexico City vanglast helikopteriga vabadusse, Venetsueela kodanikuna oli ta seal kannud vileaastast karistust passide võltsimise pärast. Koos temaga põgenes Joel Kaplini nimeline mees, kes oli siidid mõistetud mõrvamises ja keda on nimetatud ka CIA agendiks.

Ta on ühe USA miljonäri sugulane. Hiljuti kutsus Contreras ühes Caracase lukshusteliskokku presikonverentsi ja andis lähemaid andmeid selle põgenemise kohta. Ta ütles, et Kaplan oli kulutanud kahe nädalaga põgenemiseks peale juube 2 miljonit dollarit, kuid ühel päeval märkas tema, Contreras vanglahoovi kohal helikopterit ja see andiski tal uueluade põgenemisele. Pärast vastavat organisatsioonistööd maandus üks helikopter vanglaohu ainult kolmeks sekundiks, võttes mõlemad vangid peale. Valvurid arvasid, et helikopteriga toodi kohale keegi tähtis valitsusametnik ja seetõttu ei avatud sellele tulid. Kaplan on praegu USA-s, kuna Contreras põgenes Guatemalas ja sealt edasi Venetsueelas, kus ta on jõukas mees, kuna talle maksti põgenemiseplaanist teavitamise eest hästi. Ta kinnitab, et Kaplan ei mõrvanud mehhiklast, kellega pärast ta mõisteti 28-ks aastaks vanglasse, vaid see on tegelikult elus.

Rootsi arvustus: Tubina Sümfoonia KÜPSE KAALUGA

Rootsi Raadio sümfooniaorkester esitas Muusikaakadeemia saalis esikettekandes Eduard Tubina uue üheksanda sümfoonia Stig Westerbergi juhatusel. Ajakirjanduses sai sümfoonia väga kiitva arvustuse.

Dagens Nyheter pealkirjastab: — "Küps sümfoonia tundus kerge". Arvustaja Runar Mangs kirjutab:

— Eduard Tubin, 1944 aastal Rootsis sündinud, on reas teostes dokumenteeritud kui võibolla kõige olulisemalt baltirootsi heliloojat. "Sinfonia semplice", millest esiettekandes esitas raadioorkester laupäeval sümfooniamahtel, Tubina üheksas sümfoonia, on, nagu nimigi ütleb, komponeeritud kergusega. Mis aga ei väidä valus-likkaid aktsente ja tiheheda melanchoolia puhanguid, paisu- vat ähvardust, nurisuvat rahutust, paisu- vaid proteste, mürdumatu energiat või sellist, nagu seda on teise osa esitaminealane lamento.

Üldse tahaksin ütelda, et kergus asub vahendamis alusel, läbi puhta, selgekoelise orkestrifraasi, milline ta- juva selgusega edasi kannab sama puhtakoelisi helikeelte.

Kogu sümfoonia jätab tugeva mulje ilmele, mis on nii emotsionaalselt kui tehniliselt läbinisti läbi töötatud — sümfoonia nii küpse kaalu- ga, et see võib endale lubada kergust.

Stig Westerbergi rahulik ülevaade

ja orkestri häälele samal ajal valitse- tud kui ka laetud pregnants ei tei- nud mõju halvemaks."

Svenska Dagbladet pealkirjastab: "Tubina aeg tuleb", kusjuures arvus- taja Carl-Gunnar Ahlén nendib, et "Eduard Tubin, Rootsi helilooja, kuid sündinud 1905 Eestis, elab niiolel- da Muusika-Rootsi eeslinnas". Arvusta- ja toonitab, et on lihtsalt skandaal- ne, et Bo Wallneri teoses "Meie aja muusika Põhjalas" Tubina nime üld- se ei eksisteerigi. Ta jätkab:

Tubin on proovinud oma jõudu peaaegu kõikides žanrites: laa- vastes, kontsertides tuntud ja ka vii- hemantund instrumentidele, kam- mermuusikas ja viisides ning üheks- as (I) sümfoonia. On see eravilisi- ne hübelikkus või teoste niiolel- puudulik ülevaatlikkus, mis on Tu- binat takistanud? Normaalse hui- ga muusikakuulajale on Tubin mak- simaalselt üks nimi, kuid mitte mõis- te — Tubina teoseid heliplaatidel ei ole.

Edasi kirjutab Ahlén, et Tubina uus helind, Sinfonia Simplex aast- aast 1969 on tšendiks, et Tubinas on meil sümfooni- peaaegu Allan Pet- tersoni astmes (Pettersoni kirjelda- takse m.h. nimetatud raamatus 16 reaga, Tubin on niiolel- da heas selts- konnas Boldemanniga, Eklundiga ja Lindega).

Formaalselt seisab Tubin klassika- lisel alusel. Esimene osa on peaaegu vieni-klassistilise oma sonaadivormi- ga ning pikaladse sissejuhatuse- ga, samuti ühesilitsusega esituse krii- stiaalse peripeetia ümber. Kaunis adagio raamib sisse liusakolalisel fu- geeritud presto, mille motorisust osa- valt pidurdatakse sünkopeeritud dis- sonantsiga.

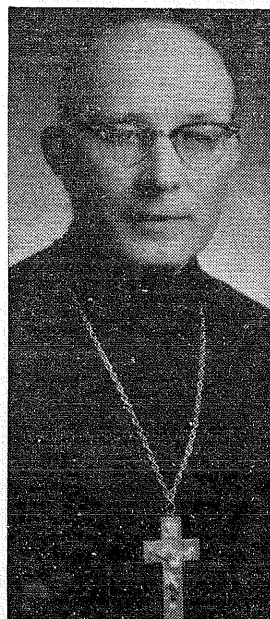
Harmoniaal on mitmeti sugulust 30- ndate aastate komponistide uskklassi- sismiga, ent hoopiski mitte nende es- teetikkaga. Tubin kirjutab lihtsalt ja meloodiliselt, alles fenomenaalselt osav instrumenteeriga. Kirjeldatav muusika haaras mind esimesest tak- tist, kuni kõige viimaseini, muudigi olenes see ka esituse enda kõrge- st kunstilisest tasemest, märgib Carl- Gunnar Ahlén.

Ruineeriv armastus

LONDON — Ameerika õlimiljo- nair Ralph Stolkini ei hoolinud ni- dagi rahast kui tal oli kaheksa kuu kestnud affäär Londoni ilu- duks Patricia Wolfsoniga. Nad reisi- sid koos ühest maailma suurim- nast teise ja 53-aastane Los Ange- lesi rahamees kulutas 32-aastasele kaunitarile terve varanduse, nagu selgus hiljuti Londoni kohtus.

New Yorgis ostis Stolkini talie 163 tuhande dollarilise kihlasõrmuse ja 27.840 doll. maksnud briljantsõle. Ta täiendas Roomas kingitusi 148.000 doll. rubiindeist ja briljantideist kaela- kasega. Samuti ostis ta 105.000 dolla- rilise korteri Londonis, ning 290.000 dollarilise korteri New Yorgis. Abi- ellumissuhtelised ei tulnud aga mi- dagi välja ja nüüd nõuab miljonär kohtust, et endine kihlatu annaks ta- gasi kingitused koguväärtusega umbes 600.000 dollarit.

● Ungarlane Boroghazi mõrvas oma pruudi armukee ja peitis end siis ametivõimude eest isa katuses- kambriksse. See toimus 1948 ja ta jäi sinna kaheksimeele kolmeks aastaks, tulles esmakordselt välja alles paar nädalat tagasi. Nüüd ei lange ta karis- tuse alla, kuna Ungari seaduste kohaselt aegub iga kuritöö 20 aasta jooksul. Mees ütles, et ta jäi peitu kaumaks, et igaks juhuliks oma am- nestiaõiguses täiesti kindel olla. Nüüd töötab ta traktorijuhina ühes lähedases külas.

Emanuel Lepik

Praost ülempreester Emanuel Lepik 60 a.

Toronto ja New Yorgi ap.- õigen- su koguduste hingekarjane ning Kanada praost Emanuel Lepik pühitseb koos oma koguduste liikme- tega 29. novembril oma 60. sünni- päeva. Ta ühendati hiljuti Sinodi otsusel ka Austraalia ja Ameerika praostiks. Sinod on teda autasusta- nud palitsaga — vaimuliku mõoga- ga — mis vastab oluvõimudele teenete eest antud kuldmedalile. New Yorgi koguduse valmistatud vaimulik mõõk antakse juubilarile üle selle koguduse esindajate poolt pidulikul jumalateenistusel Toron- tos.

Seitse esimest põgenikuaastat veet- tis isa Emanuel Rootsis, olles Kes- k-Rootsis asuvate õigeusuuliste vaimu- likuks hooldajaks. Sellest ajast on juubilarist jäänud meeldiv mälestus, eriti tema hingestatud ja läbimõeldud jutluste tõttu. E. Lepik sündis Riias, kust asus peatselt Kuresaarde. Seal ta lõpetas Saaremaa ühisgümnaasiumi ja pärast Sõjakooli Tondil astus Petseri Vaimuliku Seminaris, mille lõpetas 1935. Õppis seejärel kahe aastat Tallinna Pedagoogilises õpetaja kutse omandamiseks. Rööbiti õpingu- tega alustas on akarjääri vaimuli- kuna, mille etapid on: kõster Tallin- na Aleksandri katedraali koguduses, diakon samas koguduses ja pühitse- mine preestriks 1937 a kevadel Tal- linnas Issanda Muutmise peakirikus; kümme aastat hiljem ühendati Ema- nuel Lepik ülempreestriks. Ta astus 1939 sügisel Tartu ülikooli usuteadus- konda, kus pidi õpingud katkestama, sest enamased sülgisid teaduskonna.

Vaimuliku ameti kõrval on praost Lepik toiminud õpetajana ja kasva- tajana. Tegutsenud kooliõpetajana Tallinnas, oli ta lühemat aega kas- vatajaks ja õpetajaks Piiskop Plati- ni nimelises lastekodus Riisiperes. Seal siirdus Lepik tagasi kodusa- relse, kus tegutses Kuresaare õige- su koguduse preestrina ja kogu Sa- remaa praostina.

Nüüd on möödunud 20 aastat sel- lest sügisest kui ülempreester Ema- nuel saabus Torontosse. Tema töö vaimulikuna ja kasvatajana on olnud elustav ja viljakas. Toronto kogudu- sest on kasvanud jõuline keskus, his- ti väljakoolitatu kooriga, mida ju- hib seminarist Guri Raag. Kogudus omab kinnisvara, mille väärtus on tähelepanuväärne. Oma riiklikke

kogemusi pedagoogina, skautluse al- ja edasi Oppurühma ülemana Kaitseliidus on praost Lepik edukalt rakendanud ühiskondlikus elus pa- guluses tegutsedes Õpetajate Ühingu ja Abistamiskomitee esimehena ja Toronto Eesti Seltsi Täienduskooli eesti keele õpetajana.

Õppides ülempreester Emanuel Le- pik'ut lähemalt tundma koos aastat tagasi New Yorgis koguduse esi- ne- h Herman Lane kodus ja temaga vesteldes läbistades piivi teel Toron- tosse on jäänud meelde tema tagasi- hoidlikkuse ja teadmisle sügavus. Vast ongi see omandus, mis on and- nud talie ainulaadset respektiitruid positsiooni Eesti ap.- õigeusu Kir- kus. Ad multos annos!

JÜRI POSKA

PLAANID TEISEKS PANAMA KANALIKS

WASHINGTON (VE) — Ühendriikide valitsus on juba aastate kestel kalkuleerinud, et praegune Panama kanal muutub aastate kulgedes vanamoeleiseks ja ülekoormatuks ning et Atlandi ja Vaikse ookeanide vahel tuleks rajada uus moodne laevatee. Atomenergia kasutamisele võtmisega plaanitakse isegi, et uue laevatee rajamisel ja ehitamisel on võimalik kasutada tuumalaengute tohutut plahvatusjõudu, mis loovks eeldused odava kanali rajamiseks läbi Isthmuse. Aastapäevad tagasi tegi vastav erikomisjon, kes oli uue kanali rajamist uurinud viis aastat ja läinud riigile maksma 22 miljoni dollarit, teatavaks, et uue kanali rajamise plaanid on valmis.

Valitsus ja Kongress võivad kohe hakata tegema ettevalmistusi töödga alustamiseks. Ettepanekud võeti vastavates instantsides kaalumise alla, kuid viimasel ajal on nende kavade suhtes tekkinud pessimistlik arvamine ning on tekkinud isegi mõtteid, et uus kanal jääb ehitamata.

Põhjustid ja õige kaaluvaid ehitustest loobumiseks on mitu. Esmaajoones ei saa ameeriklastel leppida sellega, et Panama valitsus tahab täielikku kontrolli uue kanali üle ning on teinud ka ettepaneku, et Washington loobuks kontrollist praeguse kanali üle. Uurimised kinnitavad, et vana kanal ei ole sugugi nii "ajast ja arust" nagu seda mõningalt poolt väidetakse ning suudab mõningate uuendustega täita edukalt poolt väidetakse ning suudab mõningate uuendustega täita edukalt oma ülesanded.

Nende uuenduste raames tuleks eeskätt rajada kolmas vesiväravate süsteem.

Samal ajal kalkuleeritakse ühtlasi, et uued tehnilised meetodid, mis rakendatakse raudtee- ja lennuliikluses, vähendavad kanali osatähtsust ning suruvad selle teisejärgulise positsioonile. Kui uue kanali pooldajad kinnitavad, et uus laevatee peab vastu võtma senisest suuremaid laevu, siis mainivad laevaomanikud, et praegusest kanalist piisab tavapärase laevade läbilaskmiseks ning tulevi-

kus ei ole ette näha, et laevaliikluses võetakse kasutamisele hiigellaevad. Kõige suuremad laevatüübid on tankilaevad, kuid nende marssruudid ei lähe läbi Panama kanali. Arvatakse, et Washingtonis ei tehta otsust uue kanali ehitamiseks enne 1985 aastat.

Selleks ajaks on laevaliiklus praeguses Panama kanalis muutunud nii tihedaks, et kanali läbilaskvõime tuleb kasutamisele täies ulatuses.

Praeguste uurimuste põhjal on uue kanali rajamiseks kõige sobivamaks kohaks ala, mis asub praegusest kanalist 16 km lääne pool. 1970 kalkulasioonide põhjal läheb uus kanal maksma 2,9 miljardit dollarit.

Tuumalaengute kasutamisest loobutakse tõenäoliselt, kuna see on seotud väga suurte ohtudega. Panama kanal ehitati 1903 kusjuures Panama garanteeris Ühendriikidele vastava lepingu alusel kanali ehitamise õigused ja 16 km laiuse maa-riba, millele ameeriklastel on suveräänne õigused. Panama sai vastutasuks 10 miljoni dollarit ja 250 000-de dollarilise aastarendi, mida nüüd on tõstetud 1,9 miljoni dollarile. Viimastel aastatel on Panama-kanal tekkinud tugevad kriitiseerivad hääled, mis kinnitavad, et 1903 kokkulepe ei ole Panama suhtes õiglane.

1964. tekkis isegi ameeriklaste ja panamlaste vahel kokkupõrkeid, millede tagajärjel sai seitse inimest surma ja 300 haavata.

Kuigi praegu valitseb Panama kanali rindel näiline vaikus, jätkuvad teigi taga palavikulised läbirääkimised senise lepingu uuendamiseks ning kanali varustamiseks uue vesiväravate süsteemiga. Panama valitsuse kindral Omar Torrijos Herreirale on kanali küsimuse teinud endale südameasjaks ning kinnitas hiljuti ühel suuremal rahvakogumisel 200 000 inimesele et peatselt saabub aeg, kus Panama elanike praegune generatsioon on valmis ohverdama oma elu, et saada kanali suveräänseks valitsemiseks.

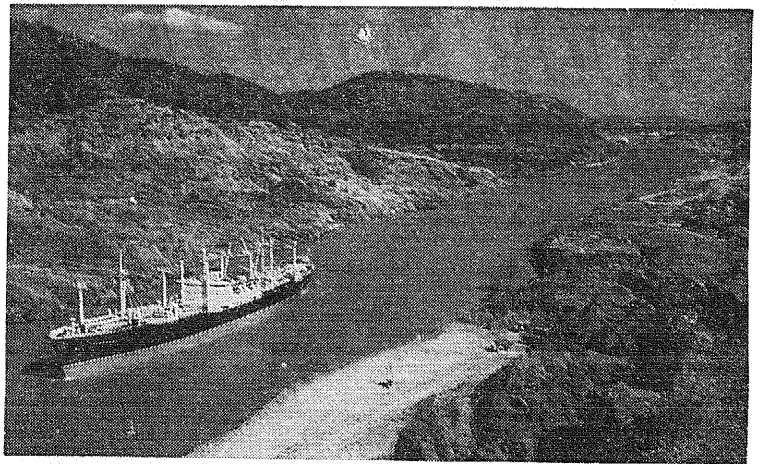
Seelst sõjakast sõnavõttust võib järeleda, et uue Panama kanali ehitamine ei tule enne kõne alla kui kanali suveräänseuse küsimus on lahendatud.

Suur kunsti huvi Kanadas

TORONTO (EPL) — 329 eestlast kogusid 14. nov. Toronto Eesti Kunstnike Koondise 16-ndale aastanäitusele, kus esines 16 eesti kunstnikku.

Erakordselt suur publiku arv näituse avamisel oli korraldajatele meeldivaks üllatuseks, kuna mitmetel viimastel Kunstnike Koondise näitusel pole taolist suurt publiku hulka nähtud. Näitus avas aukonsul J. Heinsoo. Esitustest on järgmistest kunstnike töid: Helmi Kalm, A. Hoffman, Mai Järve, Kai Kärrid, Leida Laanep, Margus Lee, Ed. Lillepõld, Jaan Mälgan, E. Peahar, J. Punno, A. Roosman, E. Saarniit, O. Timmas, A. Vomm, Benita Vomm ja Ev. Woik. Kokku on näitusel esitatud 63 tööd, neist tervelt 19 tööd suurt läbi lahkuvad Helmi Kalmi loomingust. Viimane on näitusel moodustas väljapaneku te hulgas eriosa Helmi Kalmi mälestusnäituse nimetusel.

Stockholmsis sündis May-Len ja Madis Parrele poeg.

Laev läbib praegust Panama kanalit.

Poola muutub ikka rohkem Nõukogude Liidu provintsiks

BONN — (Meie kaastööliselt) Poolast Lääne-Saksamaale saabuvad ümberasujad kinnitavad, et Poolas nii majanduslik kui poliitiline kriis süveneb. Poolakad ise ütlevat: "See ei ole enam meie maa. See nn. Poola rahvavabariik on ainult fars. Poola on üks Nõukogude Liidu provintse." Seda vaadet jagaval ka nendest paljud, kes pooldavad sotsialistlikku süsteemi. Ka need inimesed tunnavat Nõukogude Liidu ülemvalitsust, sest mitte ainult kõik poliitilised, vaid ka kõik majanduslikud küsimused otsustatakse Moskvas.

Moskva surve Poola majanduse ruinerimiseks põhjustas 1970. aasta rahutused ja Gomulka kukutamise. Kuid sellele muutusele vaatamata olevat majanduslik olukord praegu veel halvem kui viimaste rahutuste ajal. See olevat ka loomulik, sest niikaua kui toodetakse Nõukogude Liidule, majanduslik olukord ei parane.

See põhjustab vaeu Nõukogude Liidu ja Poola KP vastu. Kuulekuse ja alluvuse tõttu Moskvale, isooe-ris Poola KP juhtkond enda rahvast ning tegutseb nüüd nn. kommunistlikus vaakumis.

Olukorra halvenemine — ja hindade pidev tõus — algas juba 1962. aastal. Juba aastate viisi ei ole müügi puu- ja aedvilja, Alates 1968. aastast kadusid turul ka munad ja või. Samuti kadus töölise laulul liha. Ühe Poola töölise keskmine sissetulek kuus on 1500 zloti. Ligikaudu üks kolmandik sellest kulub tüüriks ja kütteks. Lisaks valmistas raskusi hindade tõus. Kui 1968. aastal maksis veel kilo liha 100 zloti, siis nüüd tuleb selle eest maksda 200 zloti. Kilo võid maksis siis 72 zloti, nüüd 160 zloti. Tavaline mantel maksab 2000 zloti ja paar lihtsast jalanõusid 400 zloti. Ülikooli professor võib oma kuupalga eest osta ainult viis paari kingi, kolleeg Lääne-Saksamaal aga 250 paari kvaliteetjalanõusid.

Valitsuse seletusel põhjustavat esineva kriisi kõrgeid produktiooninõukud ja halb lõikus. Ka katsuti süü veeretada juhtidele, kellele tegevus põhjustavat distsipliini langetus vabrikuis ja kes rikastuvat töötava rahva kulul. On loomulik, et rahvas seda valet ei usu, ja et ta üha kindlamalt veendub, et kriisi põhjustajana esinevad venelased, kes rõõvivad kõik selle, mis poola rahvas toodab.

Üks insener, kes saabus Danzigist Lääne-Saksamaale, jutustas, et kõik Läänemere ääres asuvad Poola laevatehased toodavad Nõukogude Liidule. Moskva nõuab luksumis-sisustusega

President Richard Nixon nimefals ülemkohtu kahele vakantsile kohale lõunaaristist Virgiinias 64-a. advokaadi Lewis Powellile ja kohlumistri assistendil, 47-a. William Rehnquist. Powell on demokraat, Rehnquist republikaan.

Jänkõpings-Posten kirjeldab kiriku laste mänguühend Bankerydis 7-9 aastastele mudilastele, kellede üheks kasvatajaks on eestlanna Viuu Vungi-Gustafsson.

laevu. Selleks peab Poola kõik vajalikud osad (isegi kvaliteet-aknaraamid) ostma dollarite eest läänest. Seega ületavad ühe laeva omakulud kolme- kuni neljakordselt selle hinna, mis venelased maksavad oma rublades ühe laeva eest.

Kuid sarnane tootmine ei ole veel kõik. Lisaks sellele peab poola rahvas "vabatahtlikult" toetama ka Põhja-Vietnami ja Araabia rahvaste võitlust "imperialismi" vastu. Ka nende "vabatahtlike" toetuste suurus (nii dollareis kui -kaupades) määratakse Moskvas.

Pärast Tshhenoslovakkia okupeerimist — sügisel 1968 — andis Brezhnev Poola KP-le käsu: sisendada rahvale, et imperialistide poolt kavatseltatav rünnakute tõttu olevat vajalik "rihmade tõmbamine koomale".

Selle küs põhjustas Nõukogude Liidu militaar-ladude täiendamine toiduainete varudega ja need tuli anda taas Poolal, kusjuures ka see

on üks näide, kuidas Nõukogude Liit ekspluateerib teisi idabloki riike.

Olukorra iseloomustamiseks kurseerivat Poolas taas üks vana nali, mis kõneleb saksaldest, venelastest ja poolakast, kes kutsuti Jumala poolt adidientide. Sakslane soovis: "Armas Jumal, mõrva kõik maakeral elunevad venelased, siis häletan ma sinu poolt." Venelane käskis: "Hävita kõik saksalased, siis saad minu häale." Poolakas lisas: "Armas Jumal, mina soovin ainult seda, et sa nende mõelmate soovid täidaksid." Lisatakse: "Sakslastest saime lahti, venelased istuvad endist viisi kukil."

Näiliselt on Poola idabloki riikidest kõige vabam maa. Näiteks on vahel võimalik osta lääne ajalehti, usku otsestelt ei vaenata, võidakse oma mõteteid avaldada ja reisida. Ka prudu-vad koondus-laagrid.

Kõik see on nii näiliselt, tõelikkus aga näeb hoopis teisiti välja. Kõiki neid soodustusi saavad kasutada ainult funktsionäärid. Maksud loo saamiseks sõiduks välismaale on niivõrd kõrgeid, et puuduvad soovijad. Kes iseseisvalt mõtlevad, neid vaenatakse kõigjal. Viimaste rahutuste tulemusena suleti ülikoolides filosoofiateaduskonnad. Nende asemel alustasid 1968 poliitilise kasvatuse kursused, mis puhtal kujul nõukogude propaganda kursused. Nende kursuste õppejõud saavad kahetunnise professori palga, sest muidu ei leita vajalikke lektorid. Üldse on see Poola intelligentsi dilemma: kas tunnustada parteilisi või jääda viikeseks eikellegile või veel halvema saatusse osaliseks. Esimesel juhul võidakse saada moodne ja mugav korter, veeta puhkus välismaal, osta eriaridest jne. Teiste saatus aga on vaesus, alatoitus ja viletsus.

EIM

Lühiteated Ameerikast

Senator Edward M. Kennedy keda peetakse demokraatide partei üheks presidendikandidaadiks 1972. a. valimisel teatas, et ta mingil juhulm ei kandideeri presidendikohale.

Tööministeerium teatas, et juba teist kuud järjest on töötute protsent vähenenud ja töölajate arv tõusnud kõigi aegade kõrgeimale tasemele, 79,3 miljonile isikule, mille juures töölolijat arv on viimase 12 kuu jooksul tõusnud 1,1 milj. isiku võrra.

Senati välissuhete komitee otustas president Richard Nixonit taotluse pikendada Senati poolt tagasi lükatud välisabi siiski veel järgmise aasta juunikuuni, määrates selleks 2,3 miljardit dollarit.

India peaminister Indira Gandhi pidas Washingtonis president Richard Nixoniga 3 ja pool tundi läbirääkimisi, tootledes USA abi sõja vältimiseks India ja Pakistanis vahel, samuti majanduslikku abi.

Välisminister William P. Rogers andis käsu niidusest peale nõuda kõigilt välispassi taotlejalt vandenõust USA Konstitutsiooni katmiseks kõigi väliste ja sisemiste vaenlaste vastu. Alates 1967. a. niisugune vandetoetus oli vabatahtlik.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

SUUR SEIKLUS

Bernard Kangro: Joonatan, kadunud veli. Romaan. Kaas: Arno Vihaelmu, Eesti Kirjanike Kooperatiiv. Lund, 1971.

"Uuel udusel hommikul väga vara leidsin end kõndimas tühjal tänaval." Nii algab romaani "Joonatan, kadunud veli". Vähehaaval saame teada, et kõndija nimi on Joonatan, et ta on pärast pikaajalist eemalviibimist turistina ühel diktaatorimaal, oma kodumaa ja on tulnud salaja, ilma ametivõimude loata üheks päevaks oma koolilinn. Päeva jooksul kohutab ta oma seitseteistkümmend klassivenda ja võtab osa oma linnu kokkutulekust gümnaasiumi lõpetamise 30. aastapäeva puhul.

Koos kohtamisega selgub autori isikukujundamise meetod. Ta lasab romaani peakuju teistel üles ehitada, liidab kildhaaval koolivendade jutus esinevad mälestused ja teadmised temast, kuni Joonatani minevikukuju seob küllalt terviklikuna lugeja ees. Olulisema joonena võib välja tõsta tema intellektuaalse kallaku, tegelemise maailma filosoofilise vaatlisega. Selle kaudu laienevad mälestused kogupildist ühest eneseharimisest, enesetunnetest ja enesetunnetest teinud koolinoorte-generatsioonist 20-ndate ja 30-ndate aastate ümber.

Joonatanil ja ta sõpradel oli filosoofiline ring, kus peeti loenguid Nietzsche, Schopenhaueri, Fichte, Kanti ja teiste filosoofide, ka Marxi üle ja arutati ühiskondlikke küsimusi. See oli elavaima filosoofiaajale, kus need huvid ja harrastused edasi kestsid. Gümnaasiumi ja ülikoolikaaslane, nüüd arheoloogina õpetatuna juhataja ja dekaan Peeter Kallikorn räägib Joonatanile: "On sul meie ülikooli mees? Kui palju sa sisu filosoofeeritud ja valeitud!... Ja mis kõik meie elutunnetuse mahutus nagu suurde, maailmatu suurde tõrde! Kõigel oli oma õgustus, oma põhjus. See "suure tõrre filosoofia" mahutas väga palju.

Kui ma nüüd vaatan tänapäeva noori — milline vahe! Keegi pole huvitatud filosoofilistest küsimustest. Maailm on neile süüraane nagu ta on. Meie aga otsisime kõike, mis oli olemas taga, teisel pool." Joonatani

"Euroopa müüt", paguluses kirjutatud raamat ideede liikumistest, nüüd koolivendade vahel elavalt kõnealme, on kokkuvõtte omaaegselt filosoofiliselt maailmavaatest. Kohtame ka Kangro Tartu-romaanide sarjas neid intellektuaalseid noori, nende filosoofilisi valdusi ja eksperimendite.

Koolivendade mälestustes kerkib üle ka nende tundeelu inspireerija, Mirjam, nende kõigi armastus ja unistus, võib-olla müüt, mille Joonatan neile reaalseks oli muutnud.

Aga "Joonatan, kadunud veli" on Janus, kelle üks nägu on pööratud minevikku ja teine olevikku. Kadunud aja otsimisega kõrvuti käib käesolev aeg, koolivendade praegune elu. Sugestivne sõprus Joonataniga (vt. piibli Joonatan) teeb nad avameelseks, kuigi nende kõnelused temaga kahekesi olles on teissugused kui hulga keskel. Nad erinevad sotsiaalselt päritolu, iseloomu, võimete ja praeguse positsiooni poolest, nii saab ülevaade väga mitmekülgne, pearduuga inimlikul ja psüühilisel osal.

Peab imetlema autori karakteriseerimiskunsti: väikeses ruumi peal luua väheste, markantsete joontega pikk rida väga elavatena tunduvaid kujusid, igalüks omamoodi välismise, oleku ja rääkimise stiiliga. On arvata, et nende jutustustes on puudutatud enamikku neist küsimustest, milledaaga võõra diktaatorirežiimi alla sattunud intelligentsil on tulnud tegelda. Peaasgu kõik on meelsuse poolest endised, mõni varjatumat, mõni julgemini. Ametikoht ja parteiside kuulumine, isegi mitte poliitilises pooleises olek ei näita igakord sisemist hoiakut.

Mõni on kibestunud, mõni resigneerunud, mõni jooma hakanud, mõni kannab enda jaoks revolvril taksus, mõni ootab sõda. Peeter Kallikorn ütleb: "Ma lihtsalt töötan, nagu poleks olemas seda, mida sina viisakalt nimetad tänapäeva moodsateks mõttekäikudeks... Ma ei ole meie endise aegu unustanud, ei. Aga ma olen aktspteerinud paratamatuse ja siis asetanud küsimuse: Kas meie teaduste edasiredamine antud olukorras on meie rahvale kasulik või on parem vastupanu igas, ka kaotuse olukorras nuga ja pommidega?"

Vanglas istunud Siim Oksala on suurte raskustega saanud avaldada raamatu, milles ta kirjeldab olukorda sümbolite varal. Linn Paomesse on pärast vangilaagrist tagasitulekut läbikõlmise, koguni rääkimise inimesed loptanud.

On ka teissuguseid aktspteerijaid. Habersak ja Iirviitelt on karjääri pärast üle läinud. Jeep on poliitilise poliitise funktsionäär ja naivselt õigusklik propagandamasin.

Kui reastada veel koolivennad Käikepaust, Tiivaja, Moorkop, Kaleb, Vissel, Tralla, Agask, Kiideon, Tuuk-sam, Hannibal, Noorkuk, siis saame hulga huvitavaid perekonnanimedid. Romaanis ei esine ühtki kohanime.

"Joonatan, kadunud veli" on tähelepanuväärne teos sisu poolest: isikuportreed kodumaalt — sealse psüühilise olukorra seni kõige sügavamale tunginud analüüs; meie kirjanduse väheharrastatud teema — maailmavaateline arutlus, noore inimese vaimne kasvamine; identiteedi otsimine teiste inimeste, aga ka majade, tänavate ja muutmata looduse kaudu; pikk rida näiteid sellest, mis-suguses ühenduses keegi meid oma-nese mälestustesse jätib.

Tähelepanuväärne on ka romaani kunstikavatsuslik külg. Isikukujunduse teiste tegeleste abil oli juba juttu. Näib, nagu oleks autorile eeskujuks olnud drama ehk, sest siin esinevad mitmed näidendid vajaliku elemendid: kontsentratsioon (hulk tegelasi on koondatud ühele päevale), tihendus (Joonatan kohat ainult koolivendi), astendamine (kohtamised lähevad võõramatest sõprade suunas), põnevuse ja pinevuse tõus (hädadohimgird suurenevad, Joonatani ärevus ja hirm kasvab), teatava joone jälgimine, palju dialooge (et Joonatani oleksust välja tuua), kiire ja üllatuslik lõpp "Jumalikust komöödiast" (millele vijab ka romaani algusaalse) võetud Joonatani vaimulaadile ja situatsioonile vastavate võrdluste saatel.

Draamas vajaliku võitlust ja dünaamilist tegevust asendab teatav salapäraus, eriti alguses, vihjed ja amsused, lahtised otsad, komplimiseeritud küsimused, seletamatud seigad, alles järk-järgult lahtirulluv tõde, kes Joonatan on, miks ja kuidas ta on koolilinnas tulnud, või kuidas on lugu Mirjamiga. Varasemast on teada, et Kangro toob realistlikku sünd-mustlikku müstilisena näivaid asja-olusid, milleda otstarve mõnikord on ainult põnevust luua.

Raamatu lõppu lisatud kuupäeva-dest nähtub, et see on kirjutatud 21 päeva jooksul, järelkõlt intensiivse inspiratsiooniga. Sellest vist ka stiili elavus ja värskus.

Vaadatagu ka Arno Vihaelmu kaanepilt.

Helmi Eller

Ameeriklane õpetajaks eesti koolis

SAN FRANCISCO (VES) — San Francisco Eesti Koolis tegutseb käesoleva õppeaasta algusest ühe õpetajana ameeriklanna Marilyn Wiham, kes kütselt keeleteadlane, olles abielus keeleteadlast eestlase Ero Wihamiga.

Marilyn Wiham on eesti keele ära õppinud nii hästi, et praegune kooli juhataja, ins. Heino Valvur, temaga kohates alles pärast poole tun-nist vestlust teada sai, et tegemist ameeriklannaga kes töötab üli-koolis Berkelys, San Francisco lähis-tel.

H. Valvur märkis, et koolile on Marilyn Wihami kaastöö väga kasulik, kuna õpilasesperes on rida se-gaabiellustest kodudest tulnud lapsi, kes õpivad eesti keelt ja kelle-dele uus õpetaja oskab suurepära-selt õpetada eesti keelt, teades ise, kuidas seda õppida.

Kirj. Instituudis Aavik auesimees Esimeheks Tauli

Stockholmi Ülikooli juures töötav 1959-ndast aastast alates iseseisva organisatsioonina Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut. Asutus on oma töös seotud ülikooli soome õppetooli tegevusega. Eesti Keele ja Kirjan-duse Instituudi asutajaks oli Stockholm Ülikooli kaasaegne eesti keele- lektor Henno Jänes, kes suri mõeldud aastal. Kaasasutajateks olid keele-teadlased dots. Johannes Aavik, prof. Paul Saagpakk ja fil. lic. Joh-an Haabma, kelledest esimene on asutamisel peale olnud Instituudi esimeheks.

Viibides Stockholm ülikooli uues moodsas hoones Stockholm ülikooli- linnaosas Frescati, kus nüüd asub ka eesti instituut, kasutame juhust vest- lemiseks Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudi teadusliku sekretäri fil. lic. Paul Laanega.

— Kas sa ei ütleks mõne sõnaga, kuidas Instituut on konstituueritud ja millised on ta ülesanded?

— Instituut on konstituueritud aka- deemia põhimõttel ja see valib omale tegev- ja kirjavahetajaliikmeid. Koku- lu on neid kuuskümmend. Nende hulgas on ka paar rootslast, kes Ees- tiga ja eesti keelega on olnud seotud — need on kirjavahetajaliikmeid pro- fessorid Sten Karling, kes omal ajal oli õppejõuks Tartu Ülikoolis ja Uppsala Ülikooli soomegrüperitun- di juhataja Bo Wickman. Liikmed moodustavad nõukogu, milline valib Instituudi juhatusse. Nagu ütles In- stituudi nimigi, on meie tegevuse seot- tud eesti keele ja kirjanduse uurim- misega, uurimistulemuste publitsee- rimisega, loengute ja kursuste korral- damisega ning vastavasisulisel tegevu- se toetamisega.

— Instituudi nõukogul oli äsja koo- solek. Mida seal otsustati?

— Instituudi nõukogu otsustas va- lida Instituudi kaasaegse esimehe ja suure eesti keele arendaja dotsent Johannes Aaviku oma auesimeheks. Teatavasti tähistas keelemees möö- dunud aastal on 90-ndat sünnipäeva. Uueks Instituudi esimeheks valiti dot- sent Valter Tauli, kes praegu on Uppsala Ülikooli eesti keele õppe- juhut. Juhatusse kuuluvad veel tege- ritsaastal veel prof. Evald Blumfeldt, kirjandusteadlane Helmi Eller, civ. ling. Tõnu Jänes, dots. Teodor Kün- napas, mag. phil. Herman Rajamaa ja fil. dr. Johan Ungerson. Teadus-liku sekretärid ja tegeliku töö ju- hatajana kuulun ka mina juhatusse.

Juhatusliikmetele asemikeks valiti mag. phil. Arvo Mägi ja fil. mag. Karin Saarsen-Karistedt, revisjonikomisjo- ni div. ekon. Erik Kalve ja dr. Hen- no Lender. Samal koosolekul otsus- tati kutsuda kõik senised liikmed, kes asuvad välismaal ja prof. Sten Karling kirjavahetajaliikmeteks, li- seks neile valiti uteks kirjavaheta- jaliikmeteks kunstiloolane Rudolf Paris ja prof. Bo Wickman. Tegevu- liikmeks on varem toimunud juhata- se koosolekul vastu võetud div. ekon Erik Kalve. Uue juhatusse ametite ja gamisels asu abiesimehe ülesannetes- se järgmiseks tegevusaastaks mag. phil. Herman Rajamaa.

— Ja kuidas on olnud tegevusega?

— Mõeldud aasta oli Instituudile muredorohke, kuna energilise abiesi- mehe lektor Henno Jänes surmaga jäid paljud tema poolt juhitud tööd pooleli. Tuli hoolitseda selle eest, et üldiselt võetaks üle ja viiks- di lõpule. Nii tuli kaasa aidata Hen- no Jänes saksa keelse eesti keele grammatika väljandmisele ja toime- tada pooleli olnud aastaraamat. Ette- valmistusi tuli teha ka terminloo- giliselt sõnaraamatu väljandamiseks. Veebruaris korraldasime talvetsu- se üliõpilastele, nn. eesti talvetsu- li roosi mägedes. Ja suure osa ener- gias võitis Instituudi ülevõimne Stockholm Ülikooli vanadest hoone- test uutesse Frescati, samuti ka li- sasarumide otsimine. Esialgu on ruu- mide probleem lahendatud nii, et te- gevus toimub kahel pool, niisist ka Tulegatan'i nr. 20, kus meil koos Stockholm Eesti Gümnaasiumiga õ- nestus leida ulualust osale ametni- kest ja inventarist. Ei saa unustada ka suveülikooli, mille korraldasime üliõpilastele Rootsi kuurordis Bäs- tis. Nii tegevus- ka majandusaru- and.

Fil. lic. Paul Laan, instituudi teaduslik sekretär.

ne sai heaks kiidetud Instituudi nõu- kogu poolt.

— Kuidas on eesti keele asend- praegu rootsi ülikoolides?

— Uppsala ja Lundi ülikoolides on eesti keele iseseisvaks eksamaineks. Stockholm Ülikoolis kuulub eesti keele senini soome keelt õppijate kur- sused, kuid uutele õppekavadele ülemineku tõttu õpetust praegu ei toimu. Instituut koos teiste eesti or- ganisatsioonidega on astumas ülikoo- livõimude juures samme, et eesti keel ka Stockholm ülikoolis saaks eksa- maine seisund.

— Millega tegeleb Instituut just praegu?

— Nõukogu koosolekul kinnitati ka 11-st punktist koosnev uus tegevus- kava, millest kõige pakilisema üle- sandena võiks nimetada kaasaaita- mist eesti-rootsi ja rootsi-eesti sõna- tiku väljandmisel. Käsli on teadus-liku aastaraamat ning lähemas kavas läänes ilmuv eesti ajakirjanduse bibliograafiline läbitöötamine. Ka kursused eesti üliõpilastele jätkuvad. Nende töde teostamiseks vajaksime hädasti lisa tööjõudu, eriti masina- kirjutajat.

— Tänavu algas tegevust Eesti täi- enduskeskkool Norrköpingis. Stock- holmis on kõnelnud likvideeritud Eesti Gümnaasiumi taaselustamisest. Kuna Instituut on seotud juba varas- emast ajast nende küsimustega, tun- naksime huvi, mis sellel alal tehakse?

— Peale Norrköpingi on käigus veel eesti täienduskoolid Eskilstunas ja Hälsingborgis. Stockholm osas alus- tas tegevust kaks õppegrupi, eesti keeles ja bioloogias. Kavatsusel on õppegevuse laiendamine ka teiste- le ainetele ja selliselt, et nii noored kui ka täiskasvanud võiksid täienda- da oma teadmisi gümnaasiumi kur- suse ulatuses.

TÖIK

Läti Madridi saade lõppes

MADRID (EPL) — Lätikeelse raadioande Madridist lõpetas tege- vuse ja kuuldavasti liibeb saateteg- eestlaste kasutusse.

Lätlased märgivad, et nendel on juba olemas erisaade Frankfurti saatja kaudu, milleks kulutatakse lä- ti ühiskonnalt laekuvad - vastavad summad. Kaastöö tuleb suurelt osalt USA-st. Kahe saate ülalpidamine paralleelselt käis lätlastele ütlejõu.

Muide on leedulastel 1. juulist 1970 alates oma erisaade Manilast Filipiinidelt, mis on suunatud Si- berisse kütitudat leedulastele. Ka seda leedu saadet peetakse üal USA-st, kus asub palju leedulasi.

● Portlandis, Oregoni osariigis USA-s tähistas 80-a. sünnipäeva Erik Kattman.

Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVA-LEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingituseks, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD

EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

Salme Pruuden: Inglismaal suur huvi Eesti Päevade vastu

Stockholmis viibis külas seoses Eesti Naisüliõpilaste Seltsi 60-nda aastapäeva tähistamisega Inglismaa eestlaste agaramaid tegelasi ja omaaegne Kodutütarde peavanem Eestis mag. phil. Salme Pruuden, kes praegu on ka Londoni Eesti Maja esimeheks. Stockholmis kohtas ta ka oma endiste õpilastega Tartu Tütarlaste Gümnaasiumist, kus ta pikki aastaid oli inspektoriks ja hiljem direktoriks. Mis Eesti Naisüliõpilaste Seltsi puutub, siis on Salme Pruuden sellel Inglismaa Koon-dise juhataja ja seltsi aumajandaja. Juubelpidustused Stockholmis toimusid 20. ja 21. novembril ja samataval tähistamisi toimus ka teistes maades, kus asub seltsi liikmeid.

— Kus maades, magister Salme Pruuden, tegutses Eesti Naisüliõpilaste Seltsi koonidised?
— Neid on mitmel mandril. Nimealt asuvad need Rootsis, Inglismaal, Kanadas, USA-s ja Austraalias. Kokku on Eesti Naisüliõpilaste Seltsil läänemaailmas praegu 527 liiget viimase nimekirja järgi.

— Kas nende hulgas on ka noori?
— Neid on palju. Suur osa on uued liikmed, sest Eestist põgenike-na tulnud on järele vaid sadakond. On tulnud noori eeskätt lääne üli-koolides õppivate noorte hulgas.

— Seal ootab mind teine juubel.
— Londoni Eesti Seltsi oma, milline saab 50-ne aastaseks. Londoni Eesti Seltsi asutati juba Eesti Vabariigi loomise järele. Ühesandeks on eesti kül-tuuri viieajaline võõrsil — ühes-nne, mis on aktuaalne ka praegu.

Seltsi juures tegutsuvad naiskoor, näitering, rahvatantsu- ja naisvõim-lejad ja võrkpallimeeskonnad. Ette-kendend toimuvad Londoni Eesti Ma-jas, mille sal mahutab 120 inimest ja on varustatud korraliku näitela-vaga. Muide on meie näitejuhtiks näitejuht Liki Toona, kes on luu-letaja Ernst Enno tütar, rahvatant-su ja võimlemise juhik Aili Eistart, võrkpalli korraldab Artur Sepp ja koori juhatab pärast sadikut Au-gust Torma surma liiti dirigent Je-rums, kes kõneleb vahalt ka eesti keelt ja on eesti koguduse organis-tiks. Juubelil pidava Eesti Seltsi esi-meheks on praegu minu vend Juhan Pruuden.

— Inglismaal on eestlaste tegevus

kõikjal kogunenud Eesti Majade üm-ber?

— Nii see on. Londoni, Leicesteri ja Bradfordi Eesti Majad on kogu elu keskusteks. Seal toimuvad nii üritused kui ka seltsikondli klubi-käimine ja suuremad perekondlikud peod.

— Olete Londoni Eesti Maja esi-meheks. Kuidas tulete sel toime Ees-ti Maja majandamisega?

— Eeskätt ohvrimeelega. Londoni Eesti Maja teevad juhatuse liikmed ja Eesti Maja sõbrad-liikmed kõik töö ära tasuta, m.h. truuil hoolit-sedes eelneva ja baari eest.

— Lähiküsimine teiste keskustega on elav?

— Meil on sageli vastastikut kü-lakosti, eriti teatri- ja kooritegevu-se alal.

— Millised on Inglismaa-eestlaste ühisüritused?

— Suurimaks kokkutulekuks igal aastal on suvepäev, mis toimub kor-da mõnda igas suuremas keskses. Eeliseval suvel kogunetakse Lon-donis. Seekord varem kui tavalliselt, juuni alguses, sest paljud Inglismaa eestlased tahavad sõita Kanadasse eelmaailmetele Eesti Päevadele. Huvi ja vaimustus on suur. Brad-fordist sõidab Kanadasse ka koor.

Spioonide tsentrum Berliinis

BONN (EPL) — Venelaste lääne-euroopa spionaažorganisatsioon peakeskus asub Ida-Berlinis Karls-horsti eeslinnas. Seal juhitakse kõikide idariikide ühist spionaaži lääneriikides, eriti aga Lääne-Saksa-maal, kirjutavad saksa ajalehed.

Tegevust kergendab Lääne-Saksa-ma hoiak, kus idasaksa kodanikke vaadeldakse ühise Saksa-ma kodanik-kena ja nende on võimaldatud va-hika sissipääs, mil nad tulevad põge-nikena (sageli saadatud agentidena). Poola spioone saadetakse Saksa-maale sisse vastavalt repatrieerimiskok-keppide, mille Willy Brandt sõlmis. Tsehhid spioone omakorda on värvatud nende hulgas, kes invasiooni ajal tulid Lääne-Saksamaale varju oti-ma. Läänesaksa siseministri Gensche-ri arvates, ei ole Vene saatkonna 210-pealises koosseisus otsesed spioo-ne — nad tegutsesid peamiselt lää-ne-saksa teadlaste, tööstusnimeste ja üldise haritlaste juures sõbrustamis-ega. Spioonigrupid töötavad ametli-kust enisusest eraldi ja väikeses ühikutes.

MÕRV ABJAS

Tallinna lehtede teatel on üle-makohus mõistnud surma venelase Viktor Uzhaklo, kes Abjas mõr-vas eestlase Andri Ohtla viinastu-nud olekus.

Uzhaklo naine Valentina oli enne Ohtlat lõõnud reedel ja sai karis-tada neljaastase vangistusega. Ushaklo katsus mõrvata ka Andri Oht-la venda Martti, kel õnnestus joosta tallu varju.

Uzhaklod, olid 23 päeva varem asunud tööle Abja sohoosis, kus mõrv peale pummeldamist toimuski.

Salme Pruuden (keskel ees) oma endiste õpilastega Tartu Tütarlaste Gümnaasiumist. Kohti mine leidis aset Stockholmis. (Foto Lepper).

Uus teooria mille kohaselt maakera koor on plaatidest

Ajakirjas "Das Beste" (nr. 7—1971) esitab Ronald Schiller (artiklis "Die Kontinente sind in Bewegung") uue maakera ajalo, milles ta näitab, et nii merepõhjad kui ka kõik mandrid on pidevas liikumises. See tä-hendab, et MAA anatoomias esinevad pidevalt muutused. Selle teooria loomise võimaldasid uurimislavaa "Glimar Challenger" puurimised.

Uue teoorias kõneldakse Maa elas-tilistest koordest ja mandrite vändam-dest. Kõik selle võimaldab asjaolu, et Maa koor koosneb omaette liiku-vatest plaatidest: kümnest suuremast, mis 60—100 km paksud, ja rohkest hulgast väiksemast. Neil plaatidel lamab maakera pealne pinnas. Kauges minevikus moodustasid need plaadid ühe suure koostiseva konti-nendi. Umbes 200 miljonit aastat ta-gasi hakkas see super-kontinent pu-runema, ja nii tekkisidki kõik suu-remad saared, ja need seitse konti-nenti, mida me praegu tunneme.

Nende plaatide ehk platvormide liikumise mitmes suunas põhjustab üks meile veel tundmatu jõud. Plaa-tide liikumise kiirus on 1-15 cm aas-tas. Et need plaadid liiguvad mitmes suunas, tekib vahel ka kokkupõr-keid (tugevaid surveid), millede tu-lumuseks tekivadki mäestikud, vul-kaanid, merepõhja taskud ja seis-milised hääred (maaväriseimised).

Plaatide (platvormide) liikumine põhjustas ka Amerika eemaldumise Euroopast. Seda lahkuminekut kin-nitab ka see asjaolu, et kui me saak-sime liigata Lõuna-Ameerika vastu Aafrika rannikut, siis nad liituvad üksteise külge nii kui doomino kivid üksteise vastu. Lisaks näitavad uuri-mused, et näiteks Brasiilia ranniku ja Aafrikas Guinea lahe kivi-mid oma vanusest ja struktuurilt on ühed ja samad.

Aastal 1963 avastasid inglise geo-loodusteadlased Vine ja Matthews (Cam-bridge), et ka maakera magnetväl-jumuis Maa ajaloo kestel mitmel korral oma polarsust. Viimane üm-berpööramine toimus umbes 700 000

aastat tagasi. Selle kindlakstegemise võimaldasid kivimite radioaktiivsete elementide mõõtmine. Ka saadi nii-mõõta, et Euroopa ja Põhja-Ameerika kaugenesid üksteisest kiirusega 2,5 cm aastas.

Maakera ajaloo rekonstrueerimise võimaldasid puurimised merepõhja aladel. Seda ettevõtet juhib Kaliforni-as töötav Scripps-instituut koos-töös nelja teise USA okeanograafia ratoinstituudiga. Nende ühise labo-ratooriumina esineb uurimislaev "Glimar Challenger". Alates augusti-st 1968 kuni tänaseni teostati juba ligikaudu 200 merepõhja puurimist, milledest sügavaim ulatus 1016 meet-rini merepõhja pinnasesse. Päevaval-gele toodi nii kuni 180 aasta-miljonit vanad kiht-kivimid.

Endist ühist Maa kontinenti nime-tavad teadlased Pangäa (Kõik-Maa), mille keskpunkt asus tänapäeva At-landi ookeani lõunaosas ekvatori lähedal Jaapan asus siis mitte kau-gel Põhjanaba ja India ühise Ant-arkitse lähedal. Maa lõhenemise al-gas geoloogide Robert S. Dietzhi ja John C. Holden'i rekonstruktsiooni järgi ühe tugeva ida-lääne suunaile-se lõhe tekkimisega. Nii moodustu-si esimene kraav Ameerika-Aafrika ja Austraalia-Antarkitse maasesside vahel. Selle tulemusena vabanes en-nekõike India ja hakkas liikuma põhja suunas. Umbes 200 miljonit aastat kestis see lõhenemise ja la-gunenemise protsess. Nii tekkiski Maa praegune kuju. Geoloogiliselt võetu-na on 260 miljonit aastat üena lühik-e aeg, sest näiteks siis, kui Maa ajaloo välteks lugeda 24 tundi, siis see protsess kestis ainult ühe tunni.

Maa ajaloo rekonstruktsioon loo-tab, et Põhja-Ameerika "rändas" loo-de suunas, Euraasia (Euroopa ja Aa-sia ühine nim) plaad liikus põhja suunas ja pööras end siis 20 kraadi kellakaasi liikumise sihis Euraasiale järgnes Aafrika. Lääne-Ameerika liikus lõuna suunas ja Gröönimaa

ernaldus Euroopa küljest. Viimastena lahkusid (eraldusid) üksteisest Ant-arktis ja Austraalia. India liikus 180 miljoni aasta jooksul 8800 km põhja poole, ja pörkus siis vastu Aasia platvormi. Selle kokkupõrke tulemu-sena tekkis Himaalaja mäestik. Kui Euroopa ja Aafrika platvormid pör-kusid kokku, tekkisid Püreneed, Al-pid ja Apenniniid.

Edasi viidavad teadlased, et kui Maa platvormide (plaatide) liikumine praegustes suundades jätkub, siis laieneb Atlanti ookean ja kitseneb Vaikne ookean. Ka Vahemeri kitseneb Austraalia liigub (kiirusega 5 c maastast) põhja suunas ja rammib kord Aasiat. Põhja- ja Lõuna-Am-eerika rändavad lääne suunas. Et osa Kaliforniast asub omaette plat-vormil, siis asub Los Angeles juba 10 miljoni aasta pärast praeguse San Franzisko kohal ja upub 50 miljoni aasta pärast Aleuutide sügavikku.

H.H.

RAADIO SAATED eestlasile

AMEERIKA HÄALE eesti saa-
ted antakse aja päev kl. 16—16.30
ja 17.30—18 Rootsi aja järele la-
nepikkusel 13 m (21740 kilohert-
si), 19 m (15 235 ja 15 270 kh), 25
m (11 960 kh) ja 31 m (9 660 kh).

Lisaks kõigis saatetes antavale päevauudistele ja kommentaari-
dele päevaküsimuste kohta on
eriteemad küsitlus eestikeelsete
saatete järgmise rõhuasetusega:
Pühapäeviti esimeses saates uu-
sile meditatiivse, kumbagis saates
tänapäeva noore põlvkonna
küsimusi, esmaspäeviti Ameerika
olustikku, teisipäeviti välis-eesti
kroonikat, kolmapäeviti repor-
taazhe — hõlmates kultuurikroo-
nikat, neljapäeviti teaduse ja teh-
nika vaatlusi, reedeti majanduse
ja inimeste eluajäre küsimusi ja
laupäeviti ülevaade nädala sünd-
mustest ja kultuurikroonikat, hõl-
mates väliseslasti.

EESTI VABADUSE HÄALE
saated Madridi raadio kaudu
toimuvad aja päev ja kuuldavad
Rootsi aja järgi kl. 19 lõulilinel
32 m. Saadet korratatakse järgmi-
sel päeval kl. 8 lõulilinel 30,7 m
ja teist korda kl. 13.30 lõulilinel
30,7 m.

USULISED SAATED Trans
World Radio kaudu igal pühä-
päeval, teisipäeval ja reedel kl.
18.30—18.45 lõulilinel 31 m

Auhind eesti arhitektile

OTTAWA (VE) — Ottawas fä-
deralvalituse juures asuv Cana-
dian Housing Design Council te-
gi arhitektuurifirmale Elmar Tam-
põld ja J. Malcolm Wells'ile teata-
vaks, et firma poolt kavandatud ja
projekteeritud üliõpilaselumajad
Tartu College Toronto's ning St.
Mary's ülikooli juures Halifax'is
tunnustatud Councili poolt esimese
auhinna väärilisteks. Councili ki-
ri auhinna annetamise kohta saa-
bus ka Tartu College'i juhatusele.

Eesti arhitekt Elmar Tampõld, kes
kavandas Tartu College'i, märgib,
et lisaks eelmajutust majadele töö-
stis Council oma kirjas esile ka fir-
ma poolt kavandatud üliõpilasmaja
Yong'e'i ja Charlesi tänavatel Toron-
tos.

Seega said kõik Elmar Tampõldi
arhitektuurifirma poolt ehitatud
kolm ehitust suure tunnustuse osali-
seks.

Leinateateid

Clevelandis, Ohio osariigis USA-s
suri 15. novembril Juhan Soosuu.
Nürnbergis, Saksamaal, suri 28.
oktoobril Margareta Kivisepp.

Arkansases USA-s tegutses
The Zoltan Kodaly Academy and
Institute vales teenete eest lau-
kunstis oma alulikeks ooperilau-
ja Eedo Karrisoo, kes on Arkansa-
se Ooperiühingu esimeheks ning
lauulupetajaks. Eedo Karrisoo ja
tema kunstnikust abikaasa Elza ka-
vatsevad elama asuda Kalifornias-
se.

Uus 17-meetri-meis

Tallinnas septembriks toimunud hilistel kergejõustikuviisilistel saavutustel kuulitajaks Jaan Osi 17 meetrit, tõustes sellega Eesti kõigi aegade edetabelis 11-ndale kohale.

Tennisekonkursents Toronto

Hiljuti korraldati Toronto Riverdale'i väljakute kohalikul eesti meistrivõistlused tennis, mis osutusid osavõtu- ja konkurentsivõitluseks, millest võib järeldada, et tennis muutub Toronto eestlaste hulgas üha populaarsemaks spordialaks.

Meeste A klassis tuli meistriks Heino Lents, kes lõi finaalis J. Kivisild 6:2, 5:7 ja 8:6. Naiste klassis tuli esikohale L. Alang, kelle vastaseks finaalis oli J. Kivisild. L. Alang võitis tulemusena 6:3 ja 6:3. Poiste klassis lõi P. Reinsoo finaalis A. Kõre- saart 7:5 ja 6:4. Meespaarismängus tulid meistriks A. Elken ja J. Kivisild, kes võitsid H. Tintse-J. Toomest 4:6, 6:3 ja 6:0. Segapaarismängu finaalis olid võidukad J. Kivisild ja L. Alang, kes võitsid finaalis oma vastaseid H. Tintse-T. Tintset 6:1 ja 6:2.

Eestlasi korvpalli EM-l

Saksamaal Essenis peetud Euroopa meistrivõistluse korvpallis tuli II. korda võitjaks Nõuk. Liit, kelle meeskonnas mängisid eestlastest kaasa Priit Tomson ja Aleksi Tam- miste. Tomsonil oli see juha kolmas kord võtta Euroopa meistrivõistluste kuldmedal. Tammistel esimene.

Tarmak kõrgushüppe loots

Septembris keskel Kilevis peetud N. Liidu ja Lääne-Saksa vahelisel kergejõustikuviisilistel eestlastel edukaim Jüri Tarmak, kes võitis kõrgushüppe, tulemusena 2,17. alistas sealjuures Euroopa meistri tulemusel se Sappka. Kaugushüppes saavutas Tõnu Lepik 7,74, mis andis teise koha.

Uus väravarajalant

Uue väravarajale tähena on Eestis esile tõusnud Vello Kukk, kes äsja sõitis 61,76-ga isikliku rekordi ja asus hoonja edetabelis teisele kohale.

● **VIHMAVARJUDE MÜÜK** on praegu Amerika suurlinnades haripunktil. Mitte veepeirast, et ilmad oleksid erilisel vihmaseis. Vihmavarjude, samuti kui magneetmiskappe jalutuskeppidena ja keppe mõõgalaad- liseid teravate servadega ootatakse enesekaitseks. Tugev vihmavari ole- vat parim kaitseriist ja selle terav tipp lausa surmav vahend kallate- kaitse vastu. Erilised jaapani enda- kaitsekoovid on hakanud andma lisa- opetust karates: kaitse vihmavarjuga.

● **New Yorgis tungiti kallale 78- aastasele Voldeemar Leevole, ja ta oli õhtul läinud välja, et osta toitu. Kallale tungija lõi rusikaga Lee- vo ninna ja lõualu puruks. Ku- na tekkis põlvaluunigaid, põgenes kallele tungija, ilma et ta oleks jõudnud midagi röövida. Autonum- bri juurele tabas politsei ta varsti. Jaan Leevol tuli mõni päev viibida haiglas.**

Konstantin Steinman IN MEMORIAM

Pühapäeva hilisõhtul, 14. nov., ta- bas surmavikati dipl. ins. Konstan- tin Steinmani, kes alles suvel püh- lises oma 85-t sünnipäeva ja veel päev enne oma ootamatut surma- istus lähemate sõprade seltsis.

Mõnda inimest on kerge iseloo- mustada ainuüksi ühe või paari sõ- naga ja K. Steinmani kohta võiks ütelda, et ta oli tore inimene; sõb- ralik, heasüdameline, abivalmis ja alati heas jutus.

Tema elukäik on olnud paiguti ki- rev ja sündmusterikas, paiguti rahuli- k. Eestis, Vaivara vallas, kulges tema

Erakordsest andekana lõpetas ta St. Anna kooli kuldaurahaga ja Tehni- lise Instituudi rekordajaga. Kulgi ta oli õppinud mitut tehnilist ala, jäi ta peatuma raadeteedehituse alale. Juba Venemaal jõudis ta teenistus- redelil kaugele, olles muuseum Kassa-Jekaterinburgi praegune Sverdlovski) raadeteedehituse juhata- jaks. Oktoobrevolutsiooni ajal oli ta Venemaal, satudes seega ad- miral Koltschaki ja enamaste vae- lisse võitluspiirkonda. Ta püüdis Eestisse tagasi tulla üle Jaapani ja Ameerika, kuid sin Jaapanis olles teada, et tal ei olnud antud Ameer- rikasse sisseõudu luba. Tuli seepär- ast astuda pikka ja vaevarikat reisi läbi kogu Siberi ja Euroopa- Venemaa keset käimasolevat kodu- sõda.

Eestis oli K. Steinman kaua aega Raadeteedehituse ehitusosakona juhatajaks ja sai seega iseseis- vuse ajal nauidada pisut rahulikumat, kuigi mitte vähem tegevusrikast aega. Saksa okupatsiooni ajal määrati ta Raadeteedehituse direktoriks.

Nagu paljud teised, põgenes K. Steinman N. Liidu teise okupatsioo- ni ähvardusel Rootsi, kus ta kuni pensionile minekuni teenis A/S Skän- ska Cementi laboratooriumis geoteh- nilise uurimise alal. Tema peamine

töö seisnes ehituste alla määratud krundite analüüsis.

Oma töö kõrvalt leidis K. Steinman aega veel eratuandide andmisel ma- teemaatikas. Kuna ta oli suurepärase matemaatik ja haruldane pedagoog, võivad paljud eesti noored olla tee- niste tänuilulid tulemusrikaste eksa- mite sooritamise pärast.

Kuid sellega ei piirunud tema vaba aja kasutamine. Ta võitis elal- valt osa ka mitme organisatsiooni tegevusest, esjärjekorras omanai- sa eeskujul kiriku tööst: konsistoori- umis ja kiriku nõukogus. Ta oli liige ka Eesti Komitees, Eesti Rahvus- nõukogus, Invaliidide Fondis ja mit- mes teises organisatsioonis, kus teda huvitas peamiselt humanitaarne te- gevus.

K. Steinman oli aulige EÜS "Põh- alas", kuhu ta astus juba 1909. as- tal, olles seega üks neist vähestest järelejäanud liigetest, kes viibisid "Põhjala" hälli juures Peterburgis. Nüüd on neid järel veel ainult üks.

Neid on palju, kes jäävad tõsiselt leinama Konstantin Steinmani sur- ma ja soovivad talle rahulust puh- kamist, nende hulgas ka allakir- jutanu oma perekonnaga.

H. LARETEI

Ordineerimine okup. Eestis

(VES) Nagu nüüd teatavaks saan- nud, on Mustvee kirikus 27. juunil pidulikul jumalateenistusel Enok Haamer ordineeritud luteri kiriku õpetajaks, Ordinaatsiooni talituse tol- metas peapiiskop Alfred Toom- ming, kes astas kirikukorra ko- haselt ordineeritule kaela hõbedast ametiristi.

Jumalateenistusest võtsid osa peale peapiiskopi Tartu praost ja Tartu Peetri koguduse õpetaja August Jani- ni, Vastseliina õpetaja ja usuteaduse instituudi dekaan mag. Ago Viljari, Torma koguduse õpetaja mag. Jaan Muru, Võnnu koguduse õpetaja mag. Voldeimar Ilja ja ordineeritu isa, Tar- vatu koguduse õpetaja mag. Harri Haamer.

Jumalateenistusel on olnud rahvast palju — üle 400 inimese ja seda on kaunistanud koguduse laulukoor or- ganist Eha Haameri juhatusel.

Enok Haamer on kaugpoeg korras lõpetanud gümnaasiumi. Sellejärele usuteadust õppinud Tallinna usutea- duse instituudis, mille kursuse lõpe- tas tänavu kevadel 26. mail. Nimeta- tud usuteaduse instituudi kursuse ol- vat sama ulatuslik, kui Tartu omaaeg- ses usuteaduskonnas. Usuteadust õp- pides, Enok Haamer täitis Konsistoori- umi määramisel hulk aastaid Mustvee ja Lohusuu kirikuõpetaja kohuseid.

Enok Haamer on 36-aastane ja te- ma abikaasa Eha on Konsistooriumis sooritatud organisti katseid ning täi- dab Mustvee ja Lohusuu kiriku or- ganisti ülesandeid. Neil on kaks po- ga Naatan ja Markus. Lõpuks olgu märgitud, et õpetaja Harri Haamer on nimetatud usuteaduse instituudi õppejõud ja on peale Tarvatu kogu- duse ka Kõpu koguduse hoo'daja õpe- taja.

■ **INGLISMAA SILMAPAISTEV** ARST dr C. M. Fletcher mainis On- tario Hospital Associationi aasta- konverentsil, et Kanadas sureb suitseta- misest tekkinud haiguste tulemusena iga päev 20 alla 64 eluaasta inimest. Referent tegi ühtlasi ettepaneku, et arstid ja teised haigla personali liik- med peaksid loobuma suitsetamisest nendes haigla ruumides, kus ravitak- se ja läbi vaadatakse patsiente. Sa- muti tuleks sigarettide müümine haiglates lõpetada ning keelata ka haigetele haiglatubades suitsetamine.

■ **USA-s viibis** kuujalaleil külas- tuse Hollandis, Breda linnas elu- nev Arila Hilster-Vaika-Tun- berg, külastades oma õde Anette Sarve Kingstons New Yorgi osariigis.

RAAMATURIIUL

EESTI KIRIKU NR. 10-12

Eesti ev. luteri kiriku häälekandja aasta viimane number ilmus kol- miknumbrina (10, 11 ja 12), seega märksa mahukamal kujul. Kirjutava peapiiskop J.O. Lauri, prof. Karl Aun, praost Jakob Aunver, Liili-An- ne Parlo, õp. Philip Tammaru, luule- taja-õpetaja Hermann Stock, praost Richard Koolmeister, õp. Hugo Jaan- us, kirjanik Helga Nõu, Alar Esop, õp. J. Aarik, õp. A.E. Aaviksaar, õp. Oskar Gnadenreich, dots. Theodor Kinnapas, assessor Voldeimar Palm, praost Jaak Taul, praost Rud. Kivi- ranna, õp. Oskar Puusepp, õp. Uno Plank, August Vösu j.t.

Nagu toimetaja märgib, tingis äkli- line kulude tõus kolme numbril koo- pandamis. Ajakiri loodab aga tellimis- hinna tõstmisel ka tuleval aastal jat- keda ilmutist kuukirjana.

SÜMPOOSIUMI ETTEKANDED

K.a. juuni kuu algul toimus Balti Instituudi korraldusel Häselsby loms- sis kolmepäevane sümposium balti vaimusurrahvuste probleemide üle. Sümposiumi õnnestus teatavasti üle ootuste hästi. Seda jälgisid Rootsi ha- ridusministeeriumi ja mitmete teiste riikide asutuste esindajad, kes tege- levad sisserändajate küsimustega. Sümposiumil esitati 22 ettekannet, mis käsitlesid balti põgenike koha- nemise probleeme, nende saavutusi kirjan- duses alal ja teaduslikus uurim- töös keeleteaduse, ajaloo ja ühis- konnateaduste sektoris. Sümposiu- mi esitatud ettekanded on nüüd il- munud paljundatud trükisena, mis si- saldab peale selle kokkuvõtteid tol- munud lühikirjeldustest, pilte süm- posiumist ja rootsikeelse ettekan- ne ingliskeelseid kokkuvõtteid, kokku 116 lk. Väike osa väljandest tuleb avalikule müügile hinnaga kr. 15:- + saatekulud kr. 1:-. Tellimise aadress: Baltica Institutet, Box 16 042, 103 21 Stockholm 16. Postigri- 25 58 71 - 6.

72 JUTLUST

Torontos ilmus nendel päevadel kir- jastus "Kultuuri" väljaandel praost Rudolf Kiviranna jutlustekogu "Rän- durid toimu ja tähtede vahel". Raam- tat jõuab lugejate kätte jõulude eel. See on autoril teiseks teoseks. Esi- mene jutluskogu "Jumala armastuse vangid" ilmus 1959 Rootsis ja see trükk on otsas. Uus jutluskogu koo- leb jutlustest, mis on peetud New Yorgi Eesti kirikus, kuhu õp. mag. R. Kiviranna noore eesti vaimuli- kuna kutsuti tööle 1948. Ilmuu jutlus- kogu on oma jutustest arvut üks suuremaid, mis on ilmunud viimase 70-a. jooksul. Teose ülesehitus jälgib kirikuusaid, alates jõuludega. Jutu- si on kõikideks kiriklikeks ja rah- vuslikeks pühadeks ja ka harilikuks pühapäevadeks. Raamat ilmub tuge- vas köites ja on saadaval kirjastuselt.

Uurimused isu ümber

NEW YORK (VES) — Jaak Panksepp, Lakewoodist pärinev noor teadlane, kes töötab uurimise os- tstarbel Sussexi ülikooli katselise psühholoogia uurimislaboratoori- umis Inglismaal, on avaldanud oma uurimistulemusi "Nature" oktoob- rikuu numbris.

Erikisimuseks oli isu kontrollimise, mille kontrollimehanism arvatakse olevat eesajus. Katses roidtega süstiti neile väikannused aminohappe- lahu nende hypothalamikusse (ees- ajju), mille tulemuseks oli roidteise isu vähenemine. Tegelikult tuleb muidugi daamidil oodata veel uusi uurimusi, enne kui võib seda ment- luse kasutada. Jaak Panksepp omab PHD kraadi. Uurimusi ta teostas koos D.A. Both'iga.

Tema artikli tõi ära ka USA aja- kiril "Science News".

● **New Yorgi televisioonis inter- vjueriti** Harald Vanaseljat kiir- rongide liiklusest Washingtoni ja New Yorgi vahel. Harald Vanasale on riigi poolt kontrollitavate raud- teeliikingu asepresident.

ja samuti kirikuõpetajatel ja kohta- des, kus müüakse eestikeelset kir- jandust.

AJAKIRI "ASPEKT"

Kuugaste üliõpilaseajakirjade "Sil- mapil", "Teated" ja "Leht" järgla- sena on Lundis hakanud ilmunna "Aspekti", mida toimetab Enno Kloor koos Andres Küngi ja Kristjan Vair- giga.

Tegemist on öieti Liberaalse Era- konna kontaktiorganiga, ja üliõpilas- leheks seda nimetada ei tohiks, sest "Aspekti" laiemal lugejaskonnaga ette- toomine üliõpilaste suvepäevadel s.a. tekitas pakku verd, ja viimases num- bris käib äge debatt sel teemal. Su- vepäevade politiseerimise tagajärjena olevald 80-st osavõtjast 15 nooremat lahknud!

Mõistagi on ajakirjas antud palju ruumi poliitilistele artiklitele. Nopi- me välja teated üritustest, mis pole leidnud äärmärkimist muude ajaleh- tedes veergudel. Niisiis on Liberaalse Erakonna Lõuna-Rootsi osakond pi- danud kaks poliitilist salongi, neist esimene "Sydsvenska Dagbladet" po- liitilise toimetaja Janerik Larssoniga ja teise "Arbetet" toimetaja Peeter- Jaan Kasega. Ja 12. oktoobril kogu- nes LE Malmös, kus Andres Küng ja Reet Hendrikson tutvustasid Ka- nadas eestlaste populaarset "ja ten- dentslikku" Metsaülikooli.

Viimases "Aspekti" numbris tor- kab silma Küngi järgmine nendings: "Eesti keele tase MÜ-s oli tunduvalt kõrgem kui rootsi kursustel... Is- olen harjunud sellega, et räägin pa- ramet eesti keelt kui suurem osa mi- nuvanusel. Aga ühel MÜ lektorite koosolekul esitati mulle isegi küsi- mus, et kas mitte mu eesti keel pole liiga vilets?" Vöin Küngi rahustada sellega, et sealsed noored, eriti aga teismelised (!) nähtavasti armastavad kirjutada meile eesti keelt.

Populaarseis ainek "Aspektis" on muljetel jagamine tänapäeva Eestist — kahes viimases numbris leidub koguni 7 sellekohast (lühemat) artik- lit. "Aspekti" Päevikus on seni Jaak Maandi ja Valve Nõu kommenteer- nud viimase aja sündmusi, andes seega edasi erakonnas esinevaid eri- värviguid. Tangide vahele võetakse ka meie kultuurüritusi ja ajakirjan- dust. Eduard Vilde saab oma "Taba- mata ime" eest V. Nõult tublisti sar- jata ja Eesti Päevaleht on "jann- senlike maneeride" pärast Peeter Klooril. Peatoimetaja Enno Kloor juttab lisana, et "see iseloomust on vürdlemise hea eriti EPL-le, aga ka kogu meie vabale eesti pressile. Või kuidas?"

Alur Reinansi artiklit "Eestlaskond Rootsis" tahaks näha ka mõnes su- rema levikuga ajakirjas. Artikkel, mis on varustatud statistilise mater- jali ja diagrammidega, püüab anda vastust küsimusele "kes on eestlane", "Tavalised vastused lähtuvad kas pä- ritolust, eesti keele oskusest ja tarvi- tamisest või isiku enda subjektiiv- selt arusaamast, s.t. see on eestlane, kes ise end selleks peab. Need kolm kriteeriumi ei lange sugugi mitte alati ühte. Eri võimalusi kombinee- rides võime inimkonna jaotada ka- tegooriateks olenevalt kuivõrd neid on võimalik eestlasteks pida."

Kõige toredama pala seni ilmunud "Aspektides" on Hain Rebas kirjut- nud: mõned read Häselsby sümpo- siooni referaadist. "LE inimestest võis kohapeal imetleda Ordiförande Jaaku, kes esines matseka, tagasihoidliku tooniga pool-dzhemprisi, moodsa löi- kega elegantseis parajates pükstes ning kloriidil poolest harmoneere- vas; diskreetsest ruudulis, rohekas pintsakus. Nagu kuulda on, arvab küll proua Maandi, et pintsak tuleks pila ümber sisse võtta, olevat liiga lai. Teistest küljest vaadatudna soodus- taid lai müü kasvamist. Alur Reinans on ka seal. Ta oli end kostümeer- nud nagu oli ette aimata; valge nai- lon-särk värviliselt siidikaerajätku- sega, heledad terylene-püksid ning beige-värv pintsak... Ka Andres Küng oli kohal ja oli riides." — Li- beraalse Erakonna kontaktiorgan- võiks (heas mõttes!) täita lünka ka õhtulehede sektoris!

Aarand Roos

Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 15 67 70-0
(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugureetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eestluse-Kurireni tellimispost- girot ega vana sissmaksukarte sellele postgirole, kuna Eesti Päe-

valeht on kogu tellimisasjaaja- mise üle võtnud. Tellijatele tule- vad endiselt sissmaksukartid, nüüd aga juha uuele postgirole.

Moskvas suri vene spioon Abel kes varastas H-pommi

Moskvas suri 68 a. vanuses venelaste tippspioon Rudolf Abel, mees, kes muuhulgas varastas ameeriklastelt vesinikupommi saladuse, lõikades andmed N. Liitu. Abel on üks neist vähesest spioonidest, keda venelased on avalikult tunnustanud. Tema eelkäijaks oli Teise Maailmasõja ajal tegutsenud geniaalne agent Richard Sorge, keda Sovjet on kunagi austanud kirjamaaringa. Nii kaugele Abel pole veel jõudnud, kuid kahe aasta eest sai ta valitsuselt Punalipu Ordini.

Peale selle on venelased kasutanud Abeli seiklusi agendina, valmistades tervet rida põnevaid seiklusfilme parimas James Bondi stiilis. Tegelikult kandis Abel hoopis teist nime, kuid millist, seda pole Sovjet kunagi paljastanud.

USA-s langes Abel lõpuks ameeriklaste vastuluure kätte ja ta mõisteti kokku 30 aastaks vangi. Kristusajast itus ta aga ära kõigest neli aastat. Siis nimelt vahetati ta välja USA spioonilennuki U-2 piloodi Powersi vastu ning ta siirdus tagasi Sovjetile.

Ka ameeriklased ise nendivad, et Abel oli omal ajal absoluutselt geniaalne. Keset pärastajagaestest külm sõda läbi ta USA-s agendide võrgu, mis hülgas kogu põhjapoolset kontinenti, New Yorgist San Franciskoni.

USA-sse saabus Rudolf Abel valespion 1948, kandes nime Emil Goldfuss, elukutsega fotograaf. Tegelikult olid vane ekspeditsioonid oma vabliki Abeli suhtes suurima põhjalikkusega, kuna temale oli ette nähtud spioonialajalo seni ajani raakoni ülesanne: paljastada ameeriklaste vesinikupommi. Sovjetis väljajäpp saanud inseneritööd alal, olles vähemalt diplomeeritud inseneri kompetentsiga, oli Abel täiesti kompetentne vastu võtma ja analüüsima andmeid "põrgupommi" kohta, mida tal le üle andis värvatud agendid vastavates tehastes ja uurimiskeskustes.

Peale vesinikupommi ülesande oli Rudolf Abelle antud ülesanne uurida kõiki kättesaadavaid detaile ka USA atomilavalaevade "Nautilus" ümber. Samuti tehti, kuidas allveelaevad tulustati Polaris-tüüpi rakette. Tööline meenus oli tol ajal ainulaadne ja Sovjet seade tehnikat ei tundnud.

Rudolf Abel teostas antud ülesanded suurima põhjalikkusega. Ta ehitas oma luurevõrgu kiire korras välja ja ja ostetud reeturite poolt andmed saadeti N. Liitu. Ameeriklased on pärast Abeli kahjutuks tegemist märkinud, et vene meisterspionid käesutuses oli umbes kaks tuhat (!) andmeteadjat.

N. Liidust saabunud korraldused agenditele olid mikrofilmil, kusjuures neid anti üksnes mõnede, pastapilatisites ning teistes mõniliist sütitutes esemetes.

Üks niimetatud "postkastidest" paiknes ühe Brooklynis baari WC-tooli kaane all. Tegemist oli ühe õnusa kruviga, mis omas peaga nähtamatut kaant. Krui õnussuse oli paigutatud mikrofilm aktuaalse korraldusega.

Muidugi töötasid Abeli agendid teatud tasu eest, mis muidugi polnud eriti võrreldav, kuid mille üle siiski ei nuristetud. Palga pidid New Yorgis tegutsenud agendid ära tooma ühe kihi alt, mis asus Bear Mountaini järve kaldavees, veekindlas plastikakottis.

Siis aga esines Abeli poolt tehtud saatustlik viga, mis viis USA julgeolekuvõimud tema jälgedele. Nimelt sai üks ajalehepoiss õnusa 5-sendilise raha, mis sisaldas salajase korralduse ühele agendile. Poiss aga sai aru, et rahaga pole kõiki korras ning andis selle üle politseile. FBI oma korda tõotas neli aastat, enne kui USA parimat ekspertidel õnnestus lahendada Sovjeti koodisüsteemi.

Abeli lõplik paljastamine sündis 21. juunil 1957, mil FBI täie kindlusega teadis, et spiooni salajane raadiosaatja paikneb Goldfussi fototöötlus Fulton Streetil.

Abel vangistati ja järgnes kohtuotsus. Vene saak, Sovjet valitsus ja Kremli kõrgel juhikond

Rudolf Abel

ei teadnud loomulikult mitte kõige vähemalt kellestki Rudolf Abelist. Suure nõrdimusega konstateeriti, et tegemist on tavalise "USA laimuga ja Sovjetivastase propagandaga".

Sovjeti meisterspion saabus kohtuprotsessile niieidat täiesti üksinda ja seljataguse, kui mitte arvstada kaitseadvokaati, kes oli tippklassis. Olguigi, et tegemist oli ekstra-kvalifitseeritud spionaazhilooga, õnnesus kaitseadvokaadil zhürii veenda nii kaugele et Abelli anti ajaliselt piiratud karistus ja nimelt 30 aastavanglat. Alguises oli prokurör nõudnud eluaegset vanglakaristust.

Sama advokaat organiseeris pärast nelja aasta mõdmumist ka väljaveetuse Francis Gary Powersi vastu. Powers, kes pilidistas Sovjeti sõjalisi seadmeid luurelennuki U-2 peralt, tulustati Sverdlovskis lähedal alla, talle mõisteti ühe vane kohtu poiti 10-aastane vanglakaristus.

Rudolf Abel aga sai N. Liitu tagasi pöördudes parima mõeldava koha Sovjeti vastuluures KGB-s. Temast sai instruktor KGB poolt läände saadetavate algajatele agenditele ning ta tohtis säilitada oma koloneli-austet.

Alles 1965 hakkasid Pravda ja Izvestija avaldama Rudolf Abeli elu ja tegevuse kohta ülistavaid artikleid, kusjuures teda austati Sovjeti kangelasena. Ja kolm aastat hiljem austustati teda Punalipu Ordeniga.

USA

Metodistidest okup. Eestis

Rootsi metodistikiriku ajakiri "Svenska Sändebudet" on pärinud oma piiskopi Ole Borgen kaudu andmeid metodistide kohta Eestis selle superintendendil Aleksander Kuumilt, kes peatus Stockholmis koduleht metodistide maailmakongressil Denveris, USA-s.

Kuum on ütelnud, et Eestis on praegu 2.800 metodisti. Pärast sõja lõppu olid need ainult 750. Tegutses 14 kogudust 15 jutlustajaga. Neist on suurim Tallinnas kogudus 1200 liikmeka. Lubatud on töö jumalateenistuste võimsat.

Rootslane kes viibis illegaalsel vabausklike koosolekul Venes

Stockholmis tegutsev organisatsioon "Slaavi rahvaste hulgas evangeeliumi levitamise selts" annab välja viiteformaadis ajakirja Ljus i öster (Valgus idas), milles tihti avaldatakse usulisi testeid randkardina tagant. Epe-tembrinumbri kirjutab üks. N. Liitu külastanud rootslane, kuidas ta võitis osa ühest vabakoguduslike illegaalselt jumalateenistusest. Seejuures kõrvutab ta suhtelisel iroonilisel üht tavalist, keskmist rootsi koguduse jumalateenistust.

Siin Rootsis muidugi on kõik reeglipärane, hästkorraldatud, lauldakse ilusatest lauluraamatutest ja korjatuse ohvrit äsja valminud vabaajalo-kaali jaoks, mis maksis 60.000 krooni. Selle summa eest saaks umbes 20.000 venekeelset Uut Testamenti või 10.000 piiblit.

Sovjeti mustal borsil saaks aga kuuekümnelt tuhandelt Rkr eest vaid 230-300 testamenti ja 150 piiblit, kuna need maksaksid siäl 250 vast. 400-800 krooni tükk. Need on hinnad, mis on makstud Kaukasiasse või mujale Kaug-Venemaale jõudnud eksemplaride eest. Ja seda tehakse meeleldi, oleks vaid mida osta...

Illegaalne jumalateenistus Venemaal oli aga hoopis midagi muud kui "lüksusteenistus Rootsis". Ohvriannid kogumisel polnud midagi tegemist vabajaalokaaliga, vaid korjandusega vend Ivani kaheksa lapse jaoks.

Kitsas toas istuvad naised, noored ja lapsed kokkuvõetult kuni eeskusse välja. Laua taga istub jutlustaja, tavaline lihtne vend sinises tööliikonnas. Ta loeb Jumala sõna.

Esiku üks on lahti. Koguduse liikmed istuvad paksudel plankudel, mis tuginevad tellisehunnikutele või puupakkudele. Praktiline! Võibolla. Ent mugav? Vaevalt. Pärast koosolekut on taolisi pinke kerge eemaldada. On vaja vaid viit minutit ja jumalateenistuselekoalast on taas saanud tavaline köök.

Kasutusel on käsitsi kirjutatud lauluraamat. Jutlustaja loeb ühe salmi ette, mispeale kogudus laulab. Siis loetakse ette teine salm jne. Vaeses inimesed, nendib rootslane ja ta mõtleb nende tuhandete lauluraamatute peale, mis "ootavad" Slaavi Misjonis "Raoz".

"Raozjost! Minge laiali!", karjub äkki keegi ja välisus paistakse

jõuga lahti. Miilitsad, erariides agendid ja drozniki (komсомолid) kuuluvad noorkommunistlikud liikmed) tungivad eeskusse.

Üks vendadest püüab sissetungijaid vaigistada: "Tassa, siin on käimas jumalateenistus. Oodake kuni koosolek on lõppenud". On märgata, et koosoleku meeleolu äkki elavnes. Tundub, nagu oleksid külla saabunud küllalised suurest pörandalusest kogudusest Rostovist ja mitte miilits.

Näib, nagu oleksin mina ainus, kes on vahejuhtumit tõttu rahutu. Mina, isik läänemaailmast... Lapsed nagu laulaksid võidu oma vanematega. Enam nad ei naerata, kuid pole märgata ka hirmu. Need lapsed on vara küpsenud. Pole esimest kord, kui nad näevad taolisi sissetunge. Nii kodudes kui ka kogudustes.

Edasi kirjutab rootsi külaline, et miilitsad ootavad ilmse kannatamatusega koosoleku lõppu.

On näha, et laulmine, palvetamine ja kõned käivad neile närvile. Nad on sõna tõsiselt mõttes marru sattumas. Ise ma plaanitsen, kuidas ma pärast teenistuse lõppu märkamatu saaksin kaduda.

Ma palvetan, et Issand pimestaks miilitsaid, et nad mind ei märkaks. Muidu muutuksid mu õnnetus sõbrad üledõõ ameerika kannupoisteks, kes seisavad ühenduses välismaaga. Igal juhul õnnestub rootslasel pikkamisi ja märkamatu eemaldada taskus asetsevast märkimisest leheküljed, millel on terve rida vene uslike aadresse. Sama märkamatu loobab ta lehed suhu ja neelab need alla.

Kui koosolek lõppeb, käseb miilits naisi ja lapsi lahkuks, kuni mehed jäetakse kohale. Komando on täielikult militsa käes, jumalateenistuse lokaal on muutunud ülekulamise asutuseks, kus jutlustaja laua taga on miilitsaülem.

— Kes on siin juht?

— Kristus, vastavad kõik unisoon-selt, peaaegu juubeldades.

— Ja, ja, Kristus, kuid kes siin jutlustab?

— Kõik vennad jutlustavad.

— Aga kõik ei saa ju korraga jutlustada, teid on liiga palju.

— Kolm korraga.

— Kes olid need kolm, kes täna jutlustasid?

— Mina, Ivan Ivanov, aadressiga siäl ja siäl...

— Mina, Pjotr Petrov, aadressiga nii ja naa...

— Ja kolmas?

Tuleb välja et kolmas on kadunud. Keegi ei vasta. Kõik protokollitakse.

"Kolmas keeldus vastamast". Ent vennad on julged. Nad nõuavad erariides agenditelt isikut tõendavaid dokumente. Mis on neil ühes erakorteris tegemist.

Ja küsimused, kõikvõimalikud küsimused maa ja taeva vahel otse sajavad kooslojate kaela. Sulg kariseb paberil, tähed moodustuvad sõnu, sõnad lauseid, laused süüdistust. Et aga vendade hulgas on välismaalane, seda süüdistajad veel ei aima...

Nõutakse vahepeal vormistatud süüdistuskäitke allkirju. Kõik keelduvad. Nõutakse passe. Nimelt peavad inimesed alati oma passe kaasas kandma. Nagu neegrid Lõuna-Aafrikas.

Ja kui rootsi külaline avastatakse, tekib kirjeldamatu segadus, nii kristlaste kui ka sissetungijate seas. Välismaalane salajasel kristlikul kokkulekule! Kuidas see võis sündida? Kuniagi varem pole mõni väliskristlane leidnud teid nende väliskristase koguduses.

Kes näitas teile teed? Kuidas saite aadressi? Kes oli teie kontaktiks? Kus kohast te olete? Rootsi! Kas teie maal on kristus? Kas teil piiblit on olemas? Jue.

Miilitsad ja usklikud esitavad segamini küsimusi, kuni lõpuks miilitsad sunnivad kristlasi vaikima ja protsess võib jätkuda. Ühele grupile olen ma taeva ingel ise, teisele aga vgvälismaa spioon, rahvavaenlane. Koostatakse uusi protokolle, esitatakse uusi küsimusi.

Ma naeratan nende südikusele olen ju välismaalane ja mind ei saad karistada selle eest, et ma võtsin osa registreerimata jumalateenistusest. Ma ju tulen maalt, kus ai-nuiks eksisteerivad registreerimata jumalateenistused!

Kuid siis ma kahvatan... Keegi ju peab selle koosoleku eest arv maksma. Mitte mina. "Armas Jumal, ole armuline selle noore naise vastu, kellele kuulub see maja. Issand, anna armu jutlustajatele, kes kuulutasid Sinu sõna, anna armu oma paljudele tagaastud talledale..."

Mind viaks ära Volga-jeepis, uutele tundele kestvale ülekulamisele...

USA

Kohaliku elu

STOCKHOLM

Peapiskop J. O. Lauri

juubelpäeva koosviibimisele osavõtmiseks Margaretakooli peoruumides Ad. Fredriks Kyrkog. 10-III pühapäeval 5. det. kl. 18 on veel võimalik üles anda kuni 1. detsembril Eesti Komitee telefonil 08/11 59 78.

Pidulikul koosviibimisel esinevad solistidena härrad Valdek Jüriso ja Alfred Pisuks, keda saadab klaveril hr. Harri Kiisk.

Osavõtmaks on 10 kr. mida võib tasuda koha peal.

RAADIO SAATED eestlasile

AMEERIKA HÄALE eesti saatet antakse iga päev kl. 16-16.30 ja 17.30-18 Rootsi aja järele laupäevast 13. m (21 740 kiloherts), 19. m (15 235 ja 15 270 kh). 25 m (11 960 kh) ja 31 m (9 660 kh).

Lisaks kõigile saatetele antavale päevauudistele ja kommentaaridele päevaküsimuste kohta on eriteemad käsitledes eestikeelseid saates järgmise rõhuasetusega: Pühapäeviti esimeses saates usulisi meditatsioone, kumbagis saates tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmapäeviti Ameerika olusid, teisipäeviti välis-eesti kroonikat, kolmapäeviti reportaaže — hõlmates kultuurikroonikat, neljapäeviti teaduse ja tehnika vaatlusi, reedeti majanduse ja inimeste eluajuri küsimusi ja laupäeviti ülevaadet nädala sündmustest ja kultuurikroonikat, hõlmates välisseid.

EESTI VABADUSE HÄALE saatet Madridi raadio kaudu toimuvad iga päev ja kuulavad Rootsi aja järgi kl. 19 lõhtatunel 32 m. Saadet korratatakse järgmisel päeval kl. 8 lõhtatunel 30.7 m ja teist korda kl. 13.30 lõhtatunel 30.7 m.

USULISED SAATED Trans World Radio kaudu igaal pühapäeval, teisipäeval ja reedel kl. 18.30-18.45 lõhtatunel 31 m

Ainud — väljasurev rahvakild Hokkaido saarel Jaapanis

Raadio kultuurisaates OBS käsitles hiljuti Olof G. Tandberg ainu rahvakildu Jaapanis, kes on praegu tšises hävimisohus. Referent märkis, et tegemist on Aasias paikneva indo-euroopa vähemusega, keda on aastasadad järele jäetud — nii füüsiliselt kui kultuuriselt. Oma ajal elanud ainud nii keiserliku Jaapani neljal peasaarel kui ka Kamishatka ja Siberi idaosas, kuid nüüd moodustuvad ainud vaid kiiresti väljasureva rahvakillu, arvuga mõnisada indiviidi.

Ainudel puuduvad täielikult n.n. mongoolide tunnused, nad on tumedajäsemetelised ja pruunisilmased ning kuuluvad niinimetatud kaukaasia rahvagrupid. Leidub vanemast kivi-ajast: luukered, relvad ja omapärane keramiika, kriipsutatud alla oletust, et ainud olid Jaapani päriselanikud, kuni jaapanlaste sissetungimisele aastasadajalil p.Kr. nad viljakandvatelt aladelt välja tõrjus.

Tänapäeval on ainud vaid mingisugused turistidele näidatavad objektid Hokkaido saarel, kus asuvad vaid mõned ainu-perekonnad. Nad elavad turistidele oma kodukütid ja fantsilist neile oma rahvatantside.

Kuna ainusid Jaapani rahvalaodustes eraldi ei arvestata pole ka võimalik täpselt öelda, kui palju ainusid tänapäeval eksisteerib. Ent a. 1960 oletati, et Hokkaidol asub kuni 17 000 inimest, kes on kultuuriaassimilatsioonil mitmesugustes staadiumides. Vaid 10 aastat hiljem, s.t. 1970 arvestatakse, et puhtaverelisi ainusid on järgi vaid umbes 300 isikut.

Nimetatud andmeid antakse hiljuti ilmunud Inez Ilgeri raamatus "Together with the Ainu — a vanishing people", kusjuures väljaandjaks on University of Oklahoma Press. On tähelepanu väärib, et taoliste ülevaate- ja teaduslike pole kunagi teinud jaapanlased ise. See omakorda näitab kuivõrd suurel määral on ainude rahvakild praeguste võimurite poolt unustusse jätetud. Raamatu autor nendib muuhulgas, et kui üldse tahetakse põhjalikult tundma õppida ainude allikmateriale, peab peale Jaapani keele valdama veel vene, saksa, prantsuse ja rootsi keelt.

Tandberg märgib, et rootsi etnograafid juba ammu tundsid huvi ainude täiesti erineva kultuuri vastu. Peale vene geograafi Krashenkovit oli rootsi ohvitser von Stahlenberg see, kes esmalt juhtis laialdasemat tähelepanu ainu-rahvale teoses, mis ilmus Stockholmis saksa keeles 1930.

Venelane ründas inglasi

NEW YORK (VE) — Pärast 105 vene diplomaadi väljasaatmist Inglismaalt on N. Liidu toon Inglismaa vastu muutunud teravaks. See ilmes UNO-ski, kus N. Liidu peaesindaja Saffronshuk ründas Inglismaad Põhja-liri sündmuste pärast, nimetades inglise sidureid "roimariteks" ja väites, et need sooritavad liirimaal "hirmuäratavaid kuritegusid".

Saffronshuk, kes esines inimõiguste komisjonis, väitis, et Inglismaa ajab "imperialistlikku poliitikat ja hävitab inimesi, kes taotleavad vabadust".

Registreeritud era-pensionäride kodus vabad kohad

pensionäridele

kellel on aktuaalne minna vanadekodusse. Võib ka üle tulla rootsi vanadekodust. Kodune vaba miljö ja eesti keel. Lähemaid andmeid tel. 0764/60 577.

Tiljem on Stahlenbergi järgedes käinud palju rootsi teadlasi, kellest Lundi keeleteadlane, dotsent Naert alles 1960 avaldas populaarteadusliku raamatu ainudest, keda ta nimetab "valgaks rahvaks Kaug-Idas".

Ameerika autor, Ilgers aga on veendunud, et ainud on täielikult kadunud juba 70-ndatel aastatel, seagaibielud on kujunenud üha talvalisemaks.

Peale selle tormab Jaapani elustiili ja kultuuri ning Jaapani keelt tohtu jõuga ainudele peale. Nii näiteks domineerib täielikult just keel nii kirja kui kõnes ning massmeedias. Jaapani võimud kirjeldavad ainusid kui mahajäänud inimesi üldiselt, kuid ei tee ometi raskusi ameerika teadlasele, kes veel viimisel minutil püüab teha märkmekid Jaapanis kiiresti väljasureva vähemuse kohta.

✱

Siinjuures on põhjust märkida, et juba 1893–94 kirjutas vene kirjanik Anton Tšehhov Lõuna-Sahhalini põliselanikest ainudest, keda ta isiklikult kohtas, kui ta käis Sahhalini inspekteerimas. Tšehhov kirjutab:

"Lõuna-Sahhalini põliselanikud, sinised muulased, ei nimeta küsimuse peale, kes nad on, ei suguharu ega rahvust, vaid vastavad lihtsalt: ainu. See tähendab — inime".

"Ainude arv Sahhalinil pole täpselt kindlaks määratud, aga siiski on väljaspool kahtlust, et see hõlmab suurel määral ja seejuures erakordse kiirusega. Arst Dobrotvorski, kes 25 aastat tagasi teenis Lõuna-Sahhalinis ütleb, et oli aeg, millal ainult Busse Aba-ja ümbruses oli 8 suurt ainude asulat ja elanike arv ühes neist tõusis 200-ni. Naiba lähedal nägi ta palju de asulate jälgi. Oma aja kohta toob ta oletamisi kolme eri allikaist võetud arvu: 2885, 2418, 2050 ja peab viimast kõige tõenäolisemaks. Ühe autori, tema kaasagse tõenduse järgi kulgesid Korsakovi valvepunkti mõlemale poole piki kallast ainu asulad. Mina aga ei leidnud valvepunkti lähedal enam mitte ainult asulat eest ja nägin mõnd ainude jurtat vaid Bolshoje Takoe ja Sijant-sõ ümbruses. Aruandes Korsakovi ringkonnas elunevate muulaste arvu üle 1889 kohta on toodud ainude rahvaarv nõnda: 581 meest ja 569 naist".

"Ainude kadumise põhjuseks peab Dobrotvorski lastavald sõdu, mida kunagi nagu oleval peetud Sahhalinil, väikest sündimust ainu naiste kehva sigivuse tõttu, kõige enam aga haigusi. Nende juures on alati täheldatud süüfilist skorbutit, tõenäoliselt on olnud ka rõugeid".

Tšehhov omalt poolt aga ei raihuldu arsti seletusega, sest sel ajal mingeid sõdu ei olnud, ka mitte tade ja ometi kahanes ainude arv tohtu kiirusega. Kirjanik märgib, et kadumine ei teki ainult väljasuremisest, vaid ka ainude siirdumisest naabersaartele. Tšehhov aga toonitab, et enne Sahhalini hõivamist venelaste poolt olid ainud jaapanlastel pärisorjaseisundis.

"Orjastada neid oli seda kergem, et nad on vagurad, tasased, mis aga peaaegu, elid näljased ega võinud läbi saada ilma riisita".

Tšehhov märgib, et vene ajal muutus ainude olukord kergemaks ja nende vabadust püütud säilitada, neid ülekohtu eest kaitsa ning hoida nende sisemise elu segamast. Kuid vägivalda esines sellegipoolest, näiteks ärakaranud Sahhalini sumitöölise poolt tapmis; ja vägistamisi ja võimude bürookraatlikku ja ület käitumist. Kasakate võimutsemise kohta kirjutab Tšehhov: "Lugu oli juhtunud ammu, mõeldud sajandil. Kasakate sõtnik Tšhornõil, kes tegi Kurilli ainud Ve-

ne alamateks tekkis mõte anda mõnedele kristustele iluunultust.

Paljalt karistuse ettevalmistust nägemisel valdas ainusid hirm, kui aga kahel naisel hakati käsi selja taha siduma, et oleks mugavam nendega arveid õendada, põgenesid mõned ainud ligipääsmatule kaljujarsakule, üks ainu aga koos 20 naise ja lapsega läks paadiga merele..."

"Naistele, kes ei jõunud ära joosta, anti pekse, kuus meest aga võeti kaasa paatidele, ja et takistada põgenemist, seoti neil käd selja taha, aga nii julmalt, et üks neist suri. Kui ta tursununa ja otsekui keeva veega kõrvelatud kättega koos kiviga merre visati, oli Tšhornõil õpetuseks teistele tema seltsimeestele lausunud: Meie vene kombe järgi käib see nii".

Tšehhov nõustub täielikult kõikide teiste uurijatega, kes iseloomustavad ainusid kui erakordselt sümpaatseid inimesi. "Üldine arvamus on selline, et see on vagur, malbe, heasüdamlik, usalduslik, seltsiv, viisakas, omandit austav. Küttimisel julge rahvas. Omakasupüüdmatust, avameelsust, usk sõpruse ja healdus on ainude tavallisteks iseloomujoonteks. Nad on õiglased ega sall peitust. Krusenstern (Eestist pärit maadeuurija Toim.) sattus neist lausa valustusse, loetledes nende kauneid hingeomadusi, lõpetab ta:

"Süüriksed tõeliselt haruldased omadused, mida nad ei võlgnu mitte kõrgele haridusele, vaid üksnes loodusele, tekitasid minus tunde, et ma loen seda rahvast parimaks kõigist teistest, kes mulle tänini teada on".

USA

Head sõpra

Voldemar Vana't

mälestab

OSKAR KESKÜLA
abikaasaga

Alide Reskoff

n-na Tippu

* 4.10.1903 Tartus
† 28.10.1971 Tartus

Vaikses leinas

VEND PEREKONNAGA
Koolis

Puhka rahus kodumaa mullas!

Leinateateid

Albertas, Kanadas, suri 21. novembril August Suitso.
Hiitumal suri 29. oktoobril Anni Eesperere.

Meie unustamata kallist

Heinrich Legus't

* 16.12.1923 Tallinnas
† 21.11.1971 Stockholmis

mälestavad sügavas leinas

ELMO ja EIVOR

VIIVE LASTEGA

ELSA ja LYDIA

JUULIE ja VALTER

KITTY PEREKONNAGA

Armast sõpra

Heinrich Legus't

mälestavad

LYDIA MOKS

ALEKSANDER ja HILDA

POLDRE

HANS ja ELLEN

THU ja LENNART

ENDEL, AINO ja ANU

RUDOLF, ERNA ja MARGUS

ARNOLD ja GUNNEL

HARRY ja LAINE

ENE-MAI, TRINU, HELLE

Minu armast unustamata abikaasat, meie kallist isa, vanaisa, venda, meie armast sugulast ja sõpra

Erich Perlitz'at

* 13. novembril 1894
† 15. novembril 1971

mälestavad sügavas leinas

HENRIETTE
EVA ja ENNO
JAAN ja MARGOT
HARALD ja ANNA
ERIKA ja EDUARD

KRISTIAN, HENRIK, EDVARD
MICHAEL, MARCUS

NELLY ja BIRGER

Armast ristitisa

Heino't

mälestab

TRINU

Armast tädiipoega ja sugulast

Kristjan Jondorf'i

mälestavad leinas

VOLDEMAR PÄRN
perekonnaga

OSKAR PÄRN
abikaasaga

ARNOLD PÄRN
perekonnaga

ELLI MISS
perekonnaga

LEENA LAOS
abikaasaga

PAULA HANNUS
lastega

Su elutee jäi pooleli,
Sa läksid võõrsil puhkama!

Armas

Erich Perlitz

Mälestavad leinas

KARL ja LINDA ABEL
AARNE KIVISALU
perekonnaga

ABIELLUNUD

Vello Puhasmägi
Anita Wallmer

Lund, 20/11 1971

Minu unustama kallid

Heino

Minu hea abikaasa on lahkunud
jäädavalt jättes mind valusasse
leina.

Hässelby Villastad
21. novembril 1971

HELMH LELGUS

Matusealitus toimub laupäeval,
4. detsembril kell 12 Hässelby
Griftgårds kabelis.

Minu armast poega, meie kallist
venda, onu ja sugulast

Heinrich Lelgus't

* 16.12. 1923 Tallinnas
† 21.11. 1971 Stockholmis

mälestavad sügavas leinas

EMA

KARL PEREKONNAGA
HELLE PEREKONNAGA

TADID ja ONU
perekondadega

URVE PEREKONNAGA

Mälestus Sinust on kustumatul

Armast sõpra

Heinrich Lelgus't

mälestab kurbuses

EVALD TANNE
abikaasaga

HELVE ja OSVALD
POLLUAED

EKK kirjandusöhtult: Eesti raamat ja eesti ajaleht vabas maailmas olulised ka kultuurielule meie kodumaal

Pühapäeval, 1. novembril Stockholmis Fenix-palatsis korraldatud kirjandusöhtu oli Eesti Kultuuri Koonnisele sügise tegevushooga Kirjandusöhtul kuulutati ühtlasi avatuks selleaastane raamatukuu, mis lõpeb jõulupühadega. Raamatukuu läheb motto all "Eestikeelne raamat on eesti kultuuripäranduse säilitaja ja edasiarendaja".

Raamatukuu on üks väärtuslikumaid kultuuritraditsioone, mida me kodumaal kogume kaasa olemasoleva aasta raamatukuu on ühtlasi väikesel juubelil — esimesest raamatukuu kodumal on möödunud 35 aastat, see korraldati 1936. aastal. Pärast 1935. aastal teostatud suurejoonelist raamatuaastat, mille raames paljude aktsioonide kaudu tõmmati kaasa rahva laiad hulgid, korraldati ainult iga-aastaseid raamatukuid. Raamatu ja trükisõna kaudu saadud teadmiste ja elamusel on läbi aegade meie rahvale olnud väikesel relva võitluses olemasolu eest. Väike-rahvana meie ei suuda ennast maksimaalselt panna massina, vaid ainult kvaliteedi kaudu, oma väime pagasiga, teadmiste ja suutmiste kvalifikatsiooniga.

Soojusiadameised saatesõnad raamatukuu avamisele ütles Välimaise Eesti Kirjanike Liidu esimees August Mälik. Meie maapao-aastad lähenevad varsti kolmekümnele. Elu paratamatult käib on tublisti harvendanud nende riiki, kes paguluses saanud kodumaise kultuuripärandi teadlike kandjatena, kellele need väärtused olid omased. Kõneleja tundis tõsiselt muret pealekasvava põlvkonna võrdumise oma rahvuslikult kultuurilistest pärimustest ja eesti noorte ümberharrastamisest ohust vaba maailma survevabas olukorras. Ikestatud kodumal tekitab okupantide venemaise surve eesti noortes vastulise protestitunde ja vastupanu, mis soodustab rahvusliku omapära ja kultuuriväärtuste püsimist. Ja au sees pidamist.

Eestikeelse raamatu ja ajakirjanduse ilmnemise paguluses elab praegu üle kriitiliselt faasi. Peame koonnada kõiki haid jõude oma ühis-konnas, et eesti raamat ja eesti ajaleht võiks jätkuvalt ilמוד, lõpetas August Mälik.

Herbert Salu kõneles ilukirjanduse väärtusest.

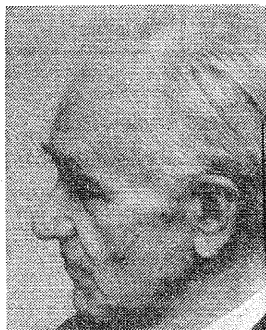

Kaasaegset liiget

Juhan Bachman'i

mälestab leinas

HALSINGBORGI EESTI
ÜHING

August Mälik avas raamatukuu

Muuseas, loodetavasti me ei ole unustanud, et möödunud aastal andsime Bernard Kangrole ta 60-nda sünnipäeva puhul kindla lubaduse astavahetusel uuendada "Tulimulla" tellimist. Ja et igaks meist lubas juurde hankida ühe uue tellija, et kindlustada eestikeelse kultuuriajakirja pidev ilmnemine. Pidagem neid lubadusi mees ka eeloleval aastavahetusel!

Kirjandusöhtu eeskava keskpunktiks kujunes Herbert Salu esinemine eestikeelsete teemal "Ilukirjanduse väärtus". Herbert Salu on teatavasti EKK kultuuriauhinna tänuväärtust laureaat, mille väljakulutamise toimus aasta algul, veebruaris. Tervislikel põhjustel ei saanud ta toorkord isiklikult auhinna vastu võtmisele ilמוד.

Kirjanduspublikul oli nüüd meeldi võimalus laureaadile oma austust avaldada ja lisada sellele sünnipäeva ünnitused — Herbert Salu märkis 15. oktoobril oma 60-nda sünnipäeva. Talle peeti kõne (W. Grossthal) ning ulatati lilii ja kingitus.

Herbert Salu on kõrgelt hinnatud mitmekülgne kultuuriliseks: kirjanikuks, esseist, romaankirjanik. Ta sisulised, tsitaatidega huvitavalt läbipõimitud, humoristlike puutidega pildistatud ettekanne kuulati pingas tähelepanuga. Autor esitas siin kahtlaid oma pikemast kirjandusloosest uurimistööst, mida ta loodab võida lähemal ajal trüki avaldada. Võrdleva vaatluse alla võetakse kriteeriumid, millest lähtudes aegade vahel on hinnatud ilukirjanduslike teoste väärtusi. Peaõhk on asetatud eesti kirjandusele, kuid haarates ka näide maailmakirjandusest, kui võrre neid on mõjutanud eestikeelse kirjanduse arengusuundi ja stiili.

Järgnevat märgis Sandra Umbila (viit) Franz Schuberti sonaali, Erkki Melartini "Elegia" ja Heino Eller'i "Häälilaulu". Palade tundelad tundus sobivat viuldaja tagasihoidlikkusega. Solisti saatis klaveril Harri Kiisk.

Kirjanduslikku uusloomingut esitasid Iloona Laaman, Paul Laan, Ada Otema ja Aarand Roos. Ühis-konnas nimetajaks neile on pagula-saastall kirjanduslikule pärnassile astumine, muidu erinevad nad nii elu-aastail kui ka loomingu-aadiga.

Iloona Laaman luges meile kümme oma luuletust. Paremaks jälgimiseks olid korraldajad need tänuväärselt paljundanud ja kuulajale välja ja-ganud. Luuletaja loomingu-aadiga kohapeal tutvumiseks oleks ehk piis-samud vähemastki. Inspireerivat tä-helepanu aratasid luuletused "Inkoni-to", "Salaketserid" ja "Kodumaa". Iloona Laamani esitamine luuletajad sümbooli- ja lahtimõistatamiseks

mitmetahuline, ta tahtlikult argipäi-se sõnastatud mõtteleenu käänakud sageli imooniliste puutidega. Ka-saminek autori elamuste maailma tin-gib kuulaja kohaldumist ta saateja-ma lainepikkusele. Selle väljapeelimi-ne pole alati kerge.

Aarand Roos esitas proosakatke pikemast novellist "Mustlasele" — värvirikas kiirpilt idamaist kirevast laadamiljööst. Aarand Roosi värske sõnastamiskunst haarab, ta ootamatud vaatenurgad ja situatsioonid er-gutavad kuulaja fantaasiat. On alust autori edasist arenguteed jälgida loo-tusterikika huviga.

Esinenud autoreist oli Ada Otema stiililt kõige konventsionaalsem. Ette kantud luulepalades, mis kandisid üht nimetust "Pärvemees" ja kuuluvad ettevalmistamisel olevasse luu-lekogusse, reflekteerib ta elutarga rahuga elunähtustele meie ümber, so-bitades mälestuste kilde kui mosai-ki elukirja värvikasse muistisse.

Viimasena luges meile oma luule-tusi ja mõteteri Paul Laan. Ta para-dokside uperpallitamised ja senten-sid ravavad vaimukused on kõit-nud meie tähelepanu varemategi esi-nemistele. Sila on lisandunud enesi-rooniit, laienenud on ka huvi-alade amplituud. Kuulsime, et temagi mõl-gitud mõtteid raamatuga kirjandus-turule tulla.

Kõigilt õnnestunud kirjandusöht-ule lõpetas Harri Kiiski sõnavõtt. Põhijendatult juhtis ta koosilajate tähelepanu sellele, et eesti raamatu ja eesti ajalehe ilmnemise tähtsust paguluses meie mõistame täies suu-ruses alles siis, kui need enam ei ilmu... Ja veel rohkem: eestikeel-ne raamat ja ajaleht vabas maail-mas on otseselt oluline kultuuriauh-arengule okupeeritud kodumal. Selle olemasolu on kodumaa eesti-laste kättes trumbiks nende võitluse-s Moskva dikteeirva ülemvõimu-ga.

Kirjandusöhtule eelnenud õil mä-

ERN koosolekult

Algus lk. 1

Eesti ajalugu, majanduslik ja sotsi-alaine areng vabas iseseisvas Eestis on rahvale seal esitatud kommunistlikust vaatevinklist esitatud moonutatud ja võltsitud muinasjutuna. Iseseisvuse aegne kirjandus on tavalisele eestlasele kättesaamatu, samuti kirjandus demokraatlikust maailmast. Vaatama-ta sellele ei ole kodumal tungi va-badusele suudetud lämmatada. Mida suuremad on olnud piiramised, seda kriitilisemaks on eesti noorus muutunud. Protestivaim kasvab, kuna igak-si tunneb isiklike vabaduste piira-mist, välimaa reiseid takistamist, igapäevast tarbeseemete puudust, aärmiselt piiratud korteriolust. Kõik ettekirjutused tulevad Moskvast ja eesti kommunistlikul parteil pole roh-keem sõnagigust, kui seda Moskva kä-sud ja kohapealse kontrollandid lu-bavad.

Aga veel ei ole Eesti iseseisvus eestlaste hinges ja vabas laines surunud, kus ei tunnustata vene an-tektsiooni.

Tõnis Kint peatus siin pikemalt ek-siilialituse tähtsusele ja ülesannetel. Ta märkis veel, et N. Liit kasutab kõiki vahendeid eesti ühiskonna lö-gu-hestamiseks vabas maailmas ja et eestlaste energiat suunata pisiprob-lemide üle vaidlemiseks, eesmärgi-ga, et me sel teel unustaksime omu peaväenale. Seda taotleb propagan-daileht "Kodumaa" ja seda taotle-takse ka teiste kontaktivõimidega. Sel-

EEL KIRIK

STOCKHOLM: I Kristuse tu'emise pühäl 28/11 peajumalat. Jakobis kl. 15, kog. õp. oreil P. Ardna, lau'ur.

GOTLAND: Siles, perek. Temme juures jumalat. 30/11 kl. 17. E mar Tõldepep.

EESTI AP. OIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Pea-kirik, 5/12 kl. 11 Templiüha juma-lat, loompraost, pastor primarius Ake Kastlund.

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodoks-kirik, 28/11 kl. 18 õhtuteen, hincepal-ve, 28/11 kl. 11 liturgia, teenib ülem-preester A. Nael.

SOOME ORTODOKSNE KIRIK

HOFORS: 27/11 kl. 17 Pajariaho majas õhtuteen, teisipäevaring ja õp-pering, 28/11 kl. 11.30 kog. majas lit-urgia, teenib ülempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Ki-rik, Brävallag, 11, 27/11 kl. 15 kog-tund, 28/11 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 jumalat. H. Laur, lauluettekandid, 30/11 kl. 19 palve- ja piiblitund, A. Laur.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 28/11 kl. 15, O. Loogna.

ESKILSTUNA: Eskilli kirik, Båts-mang, 7. jumalat. 28/11 kl. 14, H. Vahtrik jt.

GÖTEBORG: Blå Bandeti saalis, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 28/11 kl. 11, V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog., Parkg. 1, 27/11 kl. 19 piibli- ja palvet, 28/11 kl. 15 jumalat. jutl. A. Väli-pakka, koor, solist. Kõrvalruumes samal ajal pühapäevakool. Jonsered: c/o Villesar, Kyrkog. 3 B, piiblitund 1/12 kl. 18, A. Milder. Hisingen: c/o Hell, Isenseng. 4, palvetund 1/12 kl.17.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 28/11 kl. 13, J. Adelman jt., õhver väliskomisjonile, Resti Osk., Bräddg. 54, palvet, 27/11 kl. 18, kõneleb helilindit K. Raid.

ratses lumetorm Stockholmis lähistel ja äärelinna osades oli väljapääs-mitmetel raskendatud. Sellele vaatamata oli kirjandusöhtule kogunenud kultuurihuvilisi õige rohkesti. See on rõõmustav Omakultuuri-üritused on vaimuvee-allikad, kust me maapots tuleme otsima väärtusi oma palju-kannatanud südamele.

Ed. Reining

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa teateid vii-busid Kanadas sugulaste juures Mia Pelt ja Asta Aun ning venna juu-res Ella Erikson.

Inglismaa külastasid sugulasi Aino Taalhärm ja Ilse Rootsmäe, Australis öde Mila Flor, Lääne-Berlinis sugu-lasi Elbert ja Helju Ruth Tuganov, Lääne-Saksamaal sugulast Alice Kel-ter ning Ida-Saksamaal sugulasi Ti-na ja Vello Lasma.

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lõrdag

9.00 TV-nytt, väder.
9.05 Start. Färg. 12. Sorry! Engelsk nybörjarkurs för vuxna.
9.15 Ny matematik för föräldrar. 5. Räknesteken!
9.40 Hej igen! Färg. Sven Lindberg presenterar: Bolek och Lolek. Suomenkieliset ohjelmat: Finskspråkiga program:
10.00 Eero Vartio — näkövammaisen. Maassamme on näkövammaisia n. 25 000, joista sokeita n. 5 000 — heistä yksi on Eero Vartio, joka ohjelma- massa tarkastelee jokaikien asemaa nyky-yhteiskunnassa.
Eero Vartio — synskadad. I Finland finns omkring 25 000 synskadade, cirka 5 000 är blinda. Textat på svenska.
10.20 Lars Sonck — rakennustaitteen mestari. Ohjelmassa esitellään sekä arkkitehti Lars Sonckin monipuolista elämäntyötä että hänen aidoisti teekkarihenkiä persoonallisuuttaan.
Lars Sonck — arkitektuurens mästare. Presentation av den finländske arkitekten och hans livsverk. Textat på svenska.
Vuxenutbildningen:
11.00 Varning — arbete pågår! Ett program i debattserien Arbete — 71.
11.29—11.35 Arbete — 71: Diskussion.
11.40—12.10 Nationalekonomi. 10. Kollektiva tjänster och offentlig budgettering. Kjell-Olof Feldt.
11.55 Leva i Sverige. Färg. 10. Hur svensk måste man bli?
I rollerna: Gun Andersson, Vojo Stankovski m fl. Textat för hörselskadade.
11.55 Vecko-nytt för hörselskadade.
12.35 Tixtira. Färg. Lars-Gunnar Björklund och Leif Larsson.
12.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
12.05 Helgsmålsringning. Färg. Från Katarina kyrka i Stockholm.
12.10 Bordenis. Från dubbelfinalen i Scandinavian Open Championship (SOC) i Göteborg. Bengt Grive.
12.00 Julia och nattpappan. Färg. Del 2: Julia träffar Smuggel och vill ha en macka med korv på.
12.30 TV-nytt, sport, väder.
20.00 Här ligger de: en hund begraven. Färg. Kriminalkomedi av Lars Björkman. Första delen.
I rollerna: Erik Hell, Bengt Lundin, Ulf Johansson, Lars-Erik Berenett, Ulla Blomstrand, Marianne Stjernqvist, Rolf Bengtsson.
20.50 Datorn, tjänare eller herre. Färg. Käseri om datamaskinen i alla dess former och användningsområden.
21.20 Snobbar som jobbar. Färg. Tony Curtis och Roger Moore.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15 Det händer i ettan. Färg.
22.25 Varför gömmer du dej i häcken? Färg. Trede delen: Till evigheten. Manus: Keith Bradfield. Regi: Harald Westman.
I rollerna: Lenny Bruce — Jarl Kulle, Honey — Kristina Lundberg.
Därefter:
TV 2-veckan. Färg

TELEVISION 2

17.00 Familjen Ashton. Del 28: Dygdens väg.
17.50 "Man ska våga hoppa i sjön". Personligt med Honorine Hermelin, 85 år, Tomas Dillén och Lars Ulvenstam tecknade porträttet.
18.20 Veckans pangerbjudande!!!
TV 2:s konsumentredaktion granskar specialpriser, och konkurrens i livsmedelshandel.
18.50 Håll dig igång. Färg.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.20 Den yttersta tvärgatan. Färg. Några människors dockor och kattor vid en gata.
20.50 Den vägde 7.3! Färg. Om laxörsfiske och något om skillnaden mellan "förstörd" älv och "förändrad" älv.
TV 2:s bokvecka:
20.35 Nu träffar vi Göran Palm, som i höst har gett ut en bok som han

kallar "Varför har nätterna inga namn".
20.45 TV-nytt.
20.50 Hännarna. Film efter en novell av Ernest Hemingway. Regi: R. Siodmak.
I rollerna: Burt Lancaster, Ava Gardner, Edmond O'Brien, Albert Dekker, Sam Levene.
22.25 Discoteque. Färg. "Partyunderhållning" med Contact, Rockfolket, Solar Plexus (fd Bäska Droppar) och Culpepers Orchard från Danmark.
23.10 TV 1-veckan. Färg.

TV Söndag

5.35 Studieteknik. 9. Studier — återkoppling.
9.40 Leva i Sverige. Färg. 10. Hur svensk måste man bli?
I rollerna: Gun Andersson, Vojo Stankovski m fl. Textat på finska.
Suomenkieliset ohjelmat: Finskspråkiga program:
10.00 Utsavveikko.
Nyhetsutskicken. Endast på finska.
10.20 Acre Kari ja soittokunta. 2. osa. Tekijät Jussi Aarnio ja Esko Leimu.
Acre Kari och musikanterna. Textat på svenska.
10.45 Eurooppalainen III. Taitelijat ja laimitehet.
Europa. 3. Konstnärer och hovmän. Textat på svenska.
11.00—12.15 Högmässa från Katarina kyrka i Stockholm. Biskop Helge Fossell. Liturg: Komminister Ingvar Laxvik. Kantor: Sonny Pettersson. Org. Lars Eve Nilsson.
12.30—13.00 Tellus. 8. Luft.
14.00 Edison, uppfinnaren. Amerikansk långfilm från 1940 med Spencer Tracy.
14.55 Musik och bild. Färg. 5. Sinnes samspel.
16.15 Vad sker med våra städer? Sveriges City, Nedre Norrmalm i Stockholm.
17.05 Nattdansörerna. Några intryck av en stånd från kl 24.00—06.00.
17.45 Start. Färg. 12. Sorry. Engelsk nybörjarkurs för vuxna.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Glutten. Nästa veckas barnprogram.
18.10 Iivar 14:e dag. Färg.
18.20 Musikfrågan kontrapunkt med Sten Broman. Färg. Danmark—Sverige. Domare: Egil Cederlöf.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Furst Igor. Färg. Rysk filmversion av Alexander Borodins opera till text av V. Stasov. Koreografi: M. Fokin. Regi: R. Tichomirov. Dir. G. Prokofjov. Medverk: Ryska skådespelare, sångare samt balett, kör och ork. från Kirovoperan.
21.45 Sportspeglar.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15—22.45 Jugoslaviska bondmålare. Färg. Nikola Majstrovic berättar från sitt hemland.

TELEVISION 2

15.10 Hem till byn — serie av Bengt Bratt. Färg. Andra avsnittet Repris.
16.00 Bordenis. Direktsändning av singelfinalen i Scandinavian Open Championship (SOC) i Göteborg. Bengt Grive.
17.15 ca Handboll. Direktsändning av finalen i World Cup i Göteborg. Arne Heggerfors.
18.30 Jultaler för barn och vuxna av Lasse Forsberg efter en idé av Göran Tunström. Färg. 1. Ludde hemligheter.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Sportnytt.
19.30 Korsförhör. En vittneslek med Gösta Knutsson, Björn Bjelvenstam och tittarna.
20.00 Spotlight. Färg.
20.20 Titta på tvåran. Färg.
20.35 Kan vi ha kvar folk på Nordkalotten? Göran Karlefors har talat med politiker, företagare, samhällsplanerare och vanliga människor i Norge, Sverige och Finland om deras syn på sin länds del utvecklingsmöjligheter.
TV 2:s bokvecka:

21.15 Nu läser vi Waldemar Hammenhög, som i höst gett ut en rolig självbiografisk bok, "Herr Anderson med ett s", i vilken han berättar om hur det kom sig att han blev författare. Ulf Palme läser ur den nya boken.
21.35 TV-nytt.
21.40—22.20 Tre spelmannsbröder. Färg. Medelpadslärdar med riksspelmännen Werner, Gösta och Evert Wernberg.

TV Måndag

12.45—12.55 Start — engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.
Skol-TV:
14.00—14.25 Naturkunskap åk 2. 1. Cellens liv.
16.30 Halvtem — Benny och de tre traktörerna. Färg.
16.40—17.05 Jultaler för barn och vuxna av Lasse Forsberg efter en idé av Göran Tunström. 1. Ludde hemligheter.
Textat för hörselskadade. Färg.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Follyfoot — serie om ungdom och hästar på den gamla gården Follyfoot i Yorkshire i England. 1. Dora. Färg.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Nobelpriset i medicin. Detta möte med Earl W. Sutherland i Nashville, Tennessee, inleder en serie där vi får träffa årets nobelpristagare. Färg.
21.55 Vem producerar vår föda i morgon? En framtidsblick på svenskt och europeiskt jordbruk. Bertil Hedlund. Färg.
22.05 Konflikt. Del 2. Färg.
21.40 Ronden. Från hästdoktor till samhällshygieniker.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15 Vad sker med våra städer? Sveriges City, Nedre Norrmalm i Stockholm.
22.45—22.50 Start — engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Jultaler. 2. Den tomma sängen. Färg.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Harry, Rosan och Sladden. Om Stockholmsförorten Sollentuna som förvandlas från villabyggnad till stadscentrum.
Utbildningskväll med TRU:
20.00 Små människor — TRU:s föräldraserie. 9. Pojke eller flicka — spelar det någon roll?
Är det verkligen skillnad mellan pojke och flicka från början? Biologiska skillnader, attityder i omgivningen, fördomar i samhället...
20.20 Tema — politisk ordbok. Gäst är Tage Erlander. Han diskuterar bl a jämlikhet och parlamentarism med programvärdarna Stig Hadenius och Magnus Härenstam.
20.40 TV-nytt.
20.45 Tellus. 9. Hurdant blir väder? Hur uppstår alla våra lågtryck och varifrån kommer dom? Vad gör meteorologerna? Och när kan vi få pålitliga 10-dagarsprognoser?
21.15 Nationalekonomi. 11. Vad är ekonomisk tillväxt?
21.55—23.05 Vampyr — fransk-tysk långfilm. Regi: Carl Th. Dreyer.
I rollerna: Sybille Schmitz, Nicolas de Gunzburg, Rena Mandel, Henriette Gerard, Jan Hieronimo, Maurice Schutz.

TV Tisdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Socialkunskap. 4. Åldersdomshemmet.
Förskoleprogram:
10.30—10.50 Om ett besök hos tandläkaren.
Vuxenutbildningen:
11.30—12.00 Tellus. 9. Hurdant blir väder?

Skol-TV:
12.20—12.40 Vid Medelhavet. 4. Utvandrarstad.
Förskoleprogram:
14.30—14.50 Om ett besök hos tandläkaren.
För de yngsta:
16.30 Hunden Fips — östtysk dockfilm. Färg.
16.30—17.15 Jultaler för barn och vuxna. 2. Den tomma sängen. Färg. Textat för hörselskadade.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Spela pingis. 4. Från Ballongplock till Kjells hammare. Vi ökar snabbheten och spelstyrkan. Medverk: Mini-Stellar, Bengtsson, Bo Persson, Christer Johansson, Hans Alster och Kjell Johansson. Programled: Erik Bergsten.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Nobelpriset i fysik — möte med "hologrammets fader" Dennis Gabor, Stamford, USA. Färg.
20.15 Minns du den där gången... Jan Eyron vid flygeln intervjuar Nicolai Gedda.
20.45 August i Strömbacka — förre bruksinspektorn August Hahne i Strömbacka, Hälsingland, porträtteras av Sven Jerstedt och Bengt Åke Kimbré.
21.10 Utveckling — engelsk tecknad kortfilm om jordens fasor och fasor. Färg.
21.20 Moment. Vårt behov av sagor och deras funktion. Några pjäser, några nya böcker och aktuell debatt om sk barnkultur.
21.50 Leva i Sverige. 11. Vem klarar att vara utanför? Färg.
I rollerna: Olof Huddén, Vojo Stankovski m fl.
22.10 TV-nytt, väder, sport.
22.20 Studieteknik. 10. Studier — en formel.
22.25 Ny matematik för föräldrar. 5. Svensk matematikundervisning i dag.
22.45—22.50 Start — engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Jultaler. 3. Åskans rekord. Färg.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Sussie — svensk filmkomedi från 1945. Regi: Arne Mattsson.
I rollerna: Marguerite Viby, Gunnar Björnstrand, Ingrid Envall, Erik "Bullen" Berglund, Julia Censar, Willy Peters m fl.
21.00 TV-nytt.
21.05 Luigi Boccherini: Frans Helmersson och Jan Eyron spelar sonaten i A-dur för violoncell och piano. Färg.
21.15—22.30 Nordiskt statsministermöte: Teuvo Aura, Finland, Trygve Bratteli, Norge, Jens Otto Krag, Danmark och Olof Palme, Sverige, utfrågas av nordiska TV-journalister.

TV Onsdag

Skol-TV:
8.30—8.50 På de brittiska öarna. 2. Hos Meyricks i Rhondra.
9.20—9.40 Sexualkunskap för gymnasiet. Hormoner.
11.00—11.40 Nationalekonomi för vuxna. 11. Vad är ekonomisk tillväxt?
Skol-TV:
12.20—12.40 Föda, kläder och bostäder. 2. Bo i sommarhem eller sporthem.
För de yngsta:
16.30 Plupp och hans vänner. 1. Plupp bygger bo.
16.40—17.05 Jultaler. 3. Åskans rekord. Färg.
Textat för hörselskadade.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Deckare u.p.a. 1. Inte på skämt. Färg.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Dagbok från Indien av den franske regissören Louis Malles. Del

1. "Den omöjliga kameran". Färg.
20.50 Det glada 20-talet. Max Bygraves presenterar en engelsk underhållning med Aimi MacDonald, Geoff Love & hans ork, Bob Dixon och The Ladybirds. Färg.
21.40 Insyn. Inrikesmagasin.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15 Glädjespidaren — engelsk långfilm från 1960 med Laurence Olivier.
23.55 Start — engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Jultaler. 4. Den sista bilen. Färg.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Varför måste vi sova. Om sömna och drömmar av Einar Linde. Färg.
20.00 Hem till byn — pjäs av Bengt Bratt. Trede delen. Färg.
20.50 Vad gör man? Om aktuella besult och deras genomförande. Av Gunnar Linde och Britt Olsson.
21.10 Hallarna efter midnatt — en film från Paris av Marie France Siegler. Presentatör: Torsten Ehrenmark. Färg.
21.40 TV-nytt.
21.45—22.10 Den dyra varen — Gunnilla Ohlsson-Larsson och Rolf Larsson läser dikter till musik av Mikis Theodorakis. Färg.

TV Torsdag

Skol-TV:
9.20—9.40 i Frankrike. 1. Industri. 10.10—10.25 Was gibt's.
11.00—11.20 Små människor — TRU:s föräldraserie. 9. Pojke eller flicka — spelar det någon roll?
Skol-TV:
12.20—12.40 USA. 2. Ingen ska få spotta på mig. Färg.
För de yngsta:
16.30 Patrik och Putrik. Färg.
16.45—17.10 Jultaler. 4. Den sista bilen.
Textat för hörselskadade.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Sagan om ringen — en berättelse ur Tolkiens "Sagan om Ringen" med musik av Bo Hansson och teckningar av Peer Lindblom. Färg.
18.20 Junior SM i dx-ing.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Spel upp, speleman. Mjuka ballader och happy jazz med Gunnar Siljabloo Nilsson med medmusikanter.
20.30 Världen i fokus. Färg.
21.00 Ånkan — italiensk komedi. Färg.
21.45 Lim-Johan — en filmatisering av författaren Hans Lidmans dikt "Nådensmulor" om träsnidaren, fotografen och konstnären Johan Erik Olsson från Övanåker. Färg.
22.10 TV-nytt, väder, sport.
22.25 Tellus. 9. Hurdant blir väder? 22.55 Små människor — TRU:s föräldraserie. 9. Pojke eller flicka — spelar det någon roll?
23.15—23.20 Start — engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2
18.30 Jultaler. 5. Urskogen. Färg.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Familjen Ashton — engelsk TV-serie. Del 29: Natligt sammandrabbning.
20.25 TV-nytt.
20.30 Upprättigt sagt — är svensken rädd för utlänningar? Frank Hirschfeldt och Åke Örtmark. Färg.
21.00 Massor av bus — Staffan Åthall sjunger egna och andras visor. Färg.
21.35 Krigsveteraner -71. Möte med några amerikanska soldater, som just kommit tillbaka från kriget i Vietnam.
21.55 Sportnytt.